LAKEWOOD DAF YOMI

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע"נ
ברוך דוב ז"ל בן יבלחט"א משה חיים ווידרא נ"י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ"ל

מרלה מקומות רשפי אש
לע"נ מריס שיינדל בת יבלחט"א אפריס שמעון סינגוויץ

LAKEWOODDAFYOMI.COM

אמר רב מנין [א] שאין קדושין תופסין ביבמה שנאמר [א] לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר לא תהא בה הויה לזר ושמואל אמר בעניותינו צריכה גט מספקא ליה לשמואל האי לא תהיה אשת המת אי ללאו הוא דאתא אי דלא תפסי בה קדושין הוא דאתא אמר ליה רב מרי בר רחל לרב אשי הכי אמר אמימר [א] הלכה כוותיה דשמואל אמר רב אשי השתא דאמר אמימר הלכתא כוותיה דשמואל אם היה יבמה כהן חולץ לה ושריא ליה איתגורי איתגר א"כ מצינו [ב] חוטא נשכר [ב] אלא אם היה יבמה ישראל נותן לה שני גט והותרה לו אמר רב גידל אמר רב חייא בר יוסף אמר רב יבמה קדושין אין בה נשואין יש בה אי קדושין אין בה נשואין נמי אין בה אימא קדושין ונשואין אין בה ואיבעית אימא מאי נשואין יש בה בזנות [א] כדרב המנונא דא"ר המנונא [ג] שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה ואי בעית אימא לעולם כדאמרן מעיקרא קדושין אין בה נשואין [ג] יש בה דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים [ס] א"ר ינאי בחבורה נמנו וגמרו אין קדושין תופסין ביבמה אמר ליה רבי יוחנן רבי לא משנתנו היא זו דתנן [ד] האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי לאחר שאשתחרר לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעליך לאחר שתמות אחותיך או לאחר [ד] שיחלוץ ליך יבמיך אינה מקודשת א"ל [ה] אי לאו דדלאי לך חספא מי משכחת מרגניתא תותיה א"ל ריש לקיש אי לאו דקלסך גברא רבה הוה אמינא לך אנא [ו] מתניתין רבי עקיבא היא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין ואי ר"ע כי אמר לה לאחר שיחלוץ ליך יבמיך ליתפסי בה קדושי דהא שמעינן ליה לרבי עקיבא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם דתנן

רש"י

בעניותינו. מתוך עניות דעתנו שאין אנו יודעים פי' המקרא: אי ללאו הוא דאתא. הרי היא כשאר חייבי לאוין ותפסי בה קדושין: אם היה יבמה כהן. וזו נישאת לשוק בעד אחד או בשני עדים שאמרו לה מת בעליך ואחר כך מת בנך ואמר שמואל בעיא גט וכיון דיהיב לה גיטא מיפסלא על היבם שהוא כהן משום גרושה: חולץ לה. יבם ושריא לבעלה: והותרה לו. ליבם: נשואין יש בה. קס"ד לענין גט דאם ניסת לזר שאמרו לה מת בעליך ואח"כ בנך צריכה גט: בזנות[ב]. דהוי כזנות ומיתסרא איבם כרב המנונא ורב אשי דאמר לעיל נותן לה שני גט והותרה לו לית ליה דרב המנונא: כדאמרן מעיקרא. נשואין יש בה לענין גט ולאו משום דקדושי נינהו אלא משום דאי מפקעת לה בלא גט אתי למימר נמי באשה שהלך בעלה למדינת הים וניסת ע"פ ב"ד בעד אחד תצא בלא גט אבל נתקדשה לא בעיא גיטא דהא אשת איש גופה שנתקדשה על פי ב"ד בעד אחד תצא בלא גט כדתנן אע"פ שנתן לה האחרון גט לא פסלה מן הכהונה: נמנו וגמרו כו'. דדרשינן לא תהיה לא תהא בה הויה: אינה מקודשת. כיון דהשתא לא תפסי בה קדושי לקמיה נמי לא תפסי דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם: מי משכחת מרגניתא. אי לאו דאמרי לך לא הוית מסיק אדעתיך דטעמא משום דלא תפסי בה קדושי השתא הוא אלא (א) דאין מקנה דבר שלא בא לעולם ואפילו יש בידו לעשות עכשיו: אמר ליה ריש לקיש. לרבי יוחנן:

תוספות

דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים או דלמא נישאו וה"ה זינו ומסייע לרב המנונא א"כ בעי למימר דההיא משנה אתיא כרבנן דלר' עקיבא הא ודאי אסורה ליבם אפילו מאן דלית ליה דרב המנונא כדמוכח בסוטה בפרק היה מביא (דף יח: ושם) וההיא משנה קתני כל הדרכים האלו בה אלמא הוי ממזר לרבנן מיבמה ואר"י דהתם הוי ממזר מדרבנן משום דמיחלפא באשה שהלך בעלה אבל מתני' משמע ליה דהוי ממזר מדאורייתא מדקתני סיפא אמרו לה מת בעליך ונשאת כו' והאחרון אינו ממזר ואי רישא ממזר מדרבנן האחרון אמאי אינו ממזר דכי היכי דקנסוה גבי בעל ה"נ קנסי לה לגבי בועל דאפילו אחר שמת בעלה או גירשה אסור בה והולד ממזר ממנו ואי מיירי בנשאת בעדים ולכך לא קנסוה א"כ ברישא למה קנסו לגבי יבמה ואין להקשות כיון דלרבנן נמי הוי ממזר מיבמה מדרבנן היכי קאמר לעיל סוף פ"ק (דף טו: ושם) בני צרות מעיד אני לכם שהם כהנים גדולים אפי' לב"ש שהיו בני יבמה לשוק דהתם שלא נשאת בטעות אלא בהוראת ב"ד ואין עומדת לצאת כלל דלא[ג] שייך טעמא דמיחלפא באשה אלא דוקא בנשאת בטעות שעומדת לצאת ובירושל'[ו] מוקי להיא דגיטין כר' עקיבא ואמר ר"י דירושל' אתי כלישנא קמא דרב גידל דבסמוך דאמר יבמה קדושין ונשואין אין בה דנשואין נמי לא אסרי לה איבם דלית ליה דרב המנונא וכיון דבמזיד בזנות לא מיתסרא בנשואי שוגג נמי לא גזרו וליכא למגזר שמא יאמרו חלץ זה ונשא זה ונמצא מחזיר חלוצתו דהא אפילו באשה לא חיישינן להכי אלא משום קנס דהא בנתקדשה מותרת לחזור לו ולא חיישינן להכי משום דלא קנסינן לה ולא חיישינן נמי להאי לישנא דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים ולהאי לישנא על כרחך ההיא דהזורק (גיטין דף פ: ושם) כר"ע והא דאמר לקמן (דף נז.) בסוגיא דעד אחד ביבמה מהו לר' עקיבא איצטריך דס"ד (ב) הואיל ואמר רבי עקיבא יש ממזר מיבמה חיישינן לקלקולא (ודייקא[ד]) משמע דלרבנן ליכא קלקולא בנשאת לשוק בשמועת טעות לאו משום דרב המנונא ולאו משום דמיחלפא ע"כ ההיא סוגיא לא אתיא כסתמא דהש"ם דגיטין אלא כלישנא קמא דרב גידל וכירושלמי אי נמי פשיטא להו כיון (ג) דרגילה ההוא דסניא ליה טפי מדרחמא ליה סברא דלא חיישינן[ה] אלא אקלקולא דאורייתא אע"ג דבעלמא חיישינן אקלקולא דרבנן תדע דהא מסיק דאפילו לקלקולא דאורייתא לא חיישינן הלכך אין תימה אי לא איצטריך ליה לאשמועינן דאקלקולא דרבנן לא חיישינן ונראה לר"י כתרי לישני בתראי דרב גידל דהולד ממזר לרבנן כסוגיא דגיטין (דף פ: ושם) אע"ג דליתא לדרב המנונא כדאמרינן בסוטה (דף יח: ושם) מ"מ מטעם דמחלפא הוי ממזר מדרבנן ואפילו אם תמצא לומר דהלכתא כלישנא קמא דרב גידל וכירושלמי דלרבנן לא הוי ממזר מ"מ תצא וכן פסק ר"ח ורב אלפס דאפי' יש לה כמה בנים תצא ואפי' לרבנן וכן יש בירושלמי דמוקי מתניתין דגיטין כר"ע אבל חכמים אומרים אין ממזר מיבמה אבל לצאת תצא ובשיש לה בנים איירי דהא קאמר התם תצא מזה ומזה ושלשה עשר דבר בה ודלא כה"ג דמחלקי בין יש לה בנים לאין לה בנים ויש ספרים שכתוב בהם לקמן כל לשון ה"ג:

אמר רב מנין שאין קדושין תופסין ביבמה. אפילו לרבנן דרבי עקיבא דכרבנן סבירא ליה לרב מדמכשיר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל בהחולץ (לעיל דף מה. ושם) ולרבי עקיבא הוי ממזר כדאמרינן בפ' עשרה יוחסין (קדושין עה:) ולקמן נמי בשמעתין דאמר ר' ינאי נמנו וגמרו שאין קדושין תופסין ביבמה אמר ליה רבי יוחנן רבי לא משנתינו היא זו כו' ודחי הא מני ר"ע היא מכלל דאיהו אמר אפילו אליבא דרבנן והא דקתני לעיל זו דברי רבי עקיבא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין משמע דבהכי תלוי מה שהוא ממזר ביבמה פירשתי בסוף החולץ (לעיל מט. ד"ה הכל): **אי** ללאו הוא דאתא. פר"ת אי ללאו גרידא הוא דאתא אי לקדושין דלא תפסי נמי הוא דאתא ולעיל פירשתי (שם):

נותן לה שני גט והותרה. אר"ת דאיירי שנתקדשה ולא נישאת ודוקא היכא דבעי יבם לייבומי הוא דאסירא לשני אבל אי לא בעי לייבומי חולץ לה ושריא ליה להאי שקידשה דבקדושין לא קנסינן אפי' באשת איש אלא דוקא כשניסת דעבדה איסורא וכי היכי דמותרת לחזור לו מותרת נמי למקדש אם מת הבעל או גירש וכ"ש הכא ביבמה דשריא למקדש וכן הורה ר"ת[ח] הלכה למעשה באשה שלא ידעה שהיה לה יבם ונתקדשה והתירה למקדש אחר חליצת היבם והא דפריך הכא איתגורי איתגר היינו משום דקאמר חולץ לה יבם ושריא לבעלה דמשמע חולץ בעל כרחו שכופין אותו אע"פ שברצונו היה מייבם אילו לא קדשה[ו] ומש"ה פריך איתגורי איתגר אבל אם מדעתו היה חולץ היתה מותרת לו ואין זה איתגורי איתגור והא לא איצטריך ליה לרב אשי לאשמועינן וא"ת והשתא נמי מאי קמ"ל דקאמר נותן שני גט דלאשמועינן דבעיא גט לא איצטריך דכבר פסק אמימר בהדיא הלכתא כשמואל ואר"ת דקמ"ל שכופין אותו ליתן גט כדי שלא יהיה חוטא נשכר (ד) אבל אם נשאת אפילו רצה היבם לחלוץ אסורה לבעלה ותצא מזה ומזה כדמסיק בירושלמי[ט] ביבמה שנשאת בלא חליצה תצא ולא אמרי' זה חולץ וזה מקיים ומתני' דהזורק (גיטין דף פ.) קתני ביבמה לשוק תצא מזה ומזה אפילו בנשואי טעות וכ"ש בנשואי מזיד דקנסינן לה טפי ואפילו את"ל (ה) בכשנשאה במזיד לא שייך למגזר ולמיקנסיה כי היכי דלא קנסינן ליה בזינו משום דנשואי מזיד לא שכיחי כמו זנות[י] מ"מ לא מיסתבר לאוקמי הך מילתא בנשואי מזיד דלא איירי הגמרא בהכי ומיהו מלינו חוטא נשכר משמע קצת דבמזיד איירי ומתוך פירוש הקונטרס משמע דאיירי בניסת דפירש בסמוך דרב אשי דהכא לית ליה דרב המנונא ור"ח פסק כהלכות גדולות דאפי' נתקדשה תצא מן המקדש וכדברי ר"ת נראה לר"י עיקר:
אין

עין משפט נר מצוה

נא א מיי' פ"ד מהל' אישות הל' יד סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן מד סעיף ז:
נב ב מיי' פ"ב מהל' יבום הלכה יג סמג לאוין פג טוש"ע שם סימן קנט סעיף א:
נג ג שם סעיף ב:
נד ד מיי' פ"ו מהלכות אישות הל' טו סמג עשין מח טוש"ע שם סי' מ סעיף ו [ע"ש מ"מ וכ"מ]:

תוספות ישנים

יבמה קדושין אין בה. פ"ה דאם נתקדשה אינה צריכה גט ונשואין יש בה דאם נשאת צריכה גט. ותימה א"כ מאי פריך אי קדושין אין בה להצריכה גט נשואין נמי אין בה דאשת איש חוזרת דנתקדשה לאחר לא בעיא גט ונשאת צריכה גט כדאמרינן בריש פרקין וי"ל דקא פריך אהא דקאמר נשואין יש בה לאוסרה על היבם משמע אבל בענין אחר לא מתסרא על היבם א"כ אם זנתה לא מתסרא ולהכי פריך אי קדושין אין בה לאוסרה על היבם וגם זנות אין בה רק נשואין לבד א"כ נשואין נמי אין בה לאוסרה על היבם והכי דבלאו היא מתסרא בנשואין שאני אשת איש דמתסרא גם בזנות. וא"ת ואמאי פשיט ליה דזנות ונשואין שוין הלא בגיטין דייק תלמודא ונשאו אין זינו לא משמע דפשוט לתלמודא שלא להשוותם וי"ל דסוגיא דהכא אתיא כמסקנא דהתם: קדושין ונשואין אין בה. לאוסרה איכא ולא מקשי מכותא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה וי"ל דהשתא ירמיה ביבמה ור' כר' עקיבא אבל רבנן לא אמרי אלא מזה ומזה וכו' זה חולץ וזה מקיים: ואיבעית אימא לעולם כדמעיקרא. דקדושין וזנות אין בה ולא תימא א"כ נשואין נמי אמאי יש בה משום דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים אבל בזנות לא שייך למימר דזנות לא שכיח. וא"ת ולמה לי למימר דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים תיפוק לי דכי היכי דאשה שהלך בעלה למדינת הים אסורה לבעלה גזרה שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ה"נ יש לגזור שמא יאמרו חלץ זה ונשא זה ונמצא מחזיר חלוצתו וי"ל דבאשת איש משום זנות אסירה באשת איש ועבדינן שוגג כמזיד אבל הכא ביבמה דליכא זנות אוסר א"כ אין לנו למגזר הך גזרה כלל אלא משום דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדה"י:

תורה אור השלם

א) כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ: [דברים כה, ה]

מסורת הש"ס עם הוספות

א) לעיל יג: [וע"ע לקמן צ. ונזכר לעיל מט:], ב) [תוספתא פ"ט מ"ז כתובות יא. לג: גיטין נה: סוטה טו. ב"ק לח. לט. ע"ז ג: נדה ד:], ג) [לעיל פא. לקמן לא. גיטין פ: סוטה יח:], ד) ב"מ טז: קדושין סב. כתובות נח: ה) [ב"מ יז: מכות כא. ועי' תוס' ב"מ שם ד"ה אי לאו], ו) [לעיל י: וש"נ], ז) גיטין פ"ח ה"ז, ח) ספר הישר חלק השו"ת סי' ס, ט) ה"ה, י) עי' תוס' לעיל מט: ד"ה סוטה, ועי' תוס' כתובות כו: ד"ה אנן לענין תרי ותרי.

תוס' חד מקמאי

אמר רב יהודה אמר רב יבמה קדושין אין בה נישואין יש בה דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים. פי' קדושין אין בה ומותרת לחזור ליבם (לו) נישואין [יש בה] ואסורה לחזור ליבם דמחלפה באשה אחרת שהלך בעלה למדינת הים כלומר כי היכי דגזרינן באשה שהלך בעלה למדינת הים שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ונמצא מחזיר גרושתו ה"נ ביבמה גזרי שמא יאמרו חלץ זה ונשא זה ונמצא מחזיר חלוצתו וכיון שפסק הרב אלפס דאפי' כשנשאת על פי עדים אסורה לחזור לו דלא עבד עובדא (א) במגור אנוסה וצריכה גט מראשון דאי הוה אמר מינס אניסה (ליה) [לא] צריכה הימנו גט ה"נ ביבמה ל"ש נשאת ע"פ ע"א כדפסק הרב אלפס שפסק דע"א ביבמה מהימן ול"ש נשאת ע"פ (ע"א) [שני עדים] אסורה לחזור לו ריש שמפרשים בכל יבמה שנשאת לשוק ואע"פ שלא נשאת לו ע"פ ע"א ולא ע"פ ב"ד אסורה

הגהות על תוס' חד מקמאי

א) נראה דצ"ל דלא כבר עובדא כוותיה דרב דמינס אניסה אינה צריכה גט מראשון וכו'.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מי משכחת וכו' אלא משום דאין אדם מקנה דבר: (ב) תוס' ד"ה (בעמוד הקודם) אבל כו' דקלקלה דעתך אמינא הואיל ואמר ר"ע יש ממזר מיבמה חיישא לקלקולא משמע כל"ל וכו בסמוך: (ג) בא"ד כיון דרגילות הוא: (ד) ד"ה נותן וכו' חוטא נשכר ודוקא נתקדשה אבל אם נשאת: (ה) בא"ד את"ל דכשנשאת במזיד:

גליון הש"ס

גמרא אמר רבי ינאי בחבורה נמנו וגמרו כו'. כעין זה מכות כא ע"ב:

הגהות וציונים

א] המהרש"ל (בתוס' סוטה יח ע"ב) הגיה כזנות: ב] צ"ל כזנות (מהרש"ל): ג] כת"י לא: ד] נמחק בחנם (רש"ש ע"ש. ולא היה לפני המהרש"ל והב"ח אלא שבדפו"י "לקלקולא משום דלרבנן", והם הגיהו "לקלקולא משמע דלרבנן"): ה] צ"ל חיישא, וכן בסמוך כמה פעמים (הגהת הב"ח אות ב): ו] יש להוסיף שני (באה"מ): ז] בתו"ה נוסף ונמצא מחזיר גרושתו משנישאת:

ליקוטי רש"י

שאין קדושין תופסין ביבמה. יבמה שלא חלצה מנין אם נתקדשה לשוק שאין קדושין תופסין [בה] אע"ג דחייבי לאוין בעלמא [דליכא כרת] תפסי בהו קידושין [ת"ל כו']. לא תהא בה הויה. אין תופסין [בה] [לעיל יג:]. שזינתה. כשהיא שומרת יבם. אסורה ליבמה. כאשה שזינתה תחת בעלה שאסורה לבעלה [סוטה יח:]. כאשת איש שזינתה שאסורה לבעלה [לעיל פא.]. דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים. וגאו ואמרו לה מת בעליך וניסת דאסרינן לה למיהדר ואע"פ שבאונס משום שמא יאמרו גירש ראשון ונשא זה וחזר הראשון והחזירה לאחר גירושי שני ונמצא מחזיר גרושתו משניסת הכי נמי אמרי' הכא שמא יאמרו חלץ זה ונשא זה כו' אבל זנות לית ליה קלא כולי האי ומידע ידעי דפריצותא הואי ולא אסדי לה כתלוה [גיטין פ: ועי' בהגה"מ שמחה מדעסין]. לאחר שיחלוץ ליך יבמיך. קסבר האי תנא אין קידושין תופסין ביבמה לשוק. אינה מקודשת. דהוה ליה דברים שלא באו לעולם ועכשיו אין בידו לקדשה [קידושין סב.]. דדלאי. הגבהתי. אי לאו דקלסך גברא רבה. רבי ינאי [מכות כא:]. דקלסך. קלסוה. יפה אמרת [גיטין עז.]. מקלסין. משבחין [סנהדרין סד.]. אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. כגון מוכר פירות דקל או מה שתעלה מצודתי [גיטין יג:].

הודפס מאתר אוצר החכמה

מסורת הש"ס עם הוספות

א) כתובות נט. סו. ע. נדרים פה. קדושין סג., ב) [קדושין סג: ע"ש וס"נ], ג) ב"מ סו:, ד) שם טז:, ה) [עי' תוס' סוכה כג: ד"ה שני], ו) [עי' תוס' עירובין ל: ד"ה לא נתחלו], ז) עי' כתובות נט., ח) שם סו., ט) כתובות נט:, י) עמוד ב, כ) קידושין ס:, ל) עי' לעיל לא., מ) ב"ב קלו ע"א.

רש"י

קונם שאני עושה לפיך. אשה שאמרה לבעלה מה שאני עושה מלאכה יהא אסור לפיך בקונם: אינו צריך להפר. דכיון דקא משעבדא ליה למעשה ידיה לא חלה נדרה: שמא תעדיף עליו כו'. דתנן (כתובות דף סד:) מה היא עושה לו משקל ה' סלעים שתי כו' וטפי לא משעבדא ליה והאהעדפה חייל נדר ואע"ג דעדיין לא נעשית המלאכה: ופליגא דרב נחמן. הא דאוקימנא לר"ע אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם: רב הונא כרב. כלומר מרב שהוא רביה קבלה ורב מרבי ינאי וכן כולם ט זה למעלה מדורו של זה היה: המוכר פירות דקל. בימות הגשמים: עד שלא באו לעולם. אם בא לחזור בו קודם ניסן שאז האילנות מוציאין יכול לחזור בו: משבאו לעולם אין יכול לחזור בו. דכי אתו חייל וזכי אלמא אדם מקנה דבר שלא בא לעולם: האומר לחברו. קודם שקנה את השדה: קנה. והויא מתנה אלמא מרב שמיע ליה: נגה ליה. שהה יותר מזמנו: עילוייהו. ואע"ג דהכתי לא אתו: למען תלמד. גבי תרומה ומעשרות כתיב ואכלת לפני ה' וגו': כל הימים אלו יו"ט ושבתות. הוי למד להזהר שלא יבטל עונג שבת בשביל תיקון הטבל: למאי הלכתא. ומה אתא קרא לאזהורי: אי נימא עשורי בשבתא ומיכל. ואיצטריך לאשמועינן דאע"ג דשבת הוא מתקן פשיטא וכי איצטריך קרא למישרי טלטול דרבנן הפרשת מעשרות בשבת אינה אלא משום שבות דתנן אלו הן משום שבות לא מגביהין תרומות ומעשרות במסכת ביצה (דף לו:) והיכא אסר לן קרא טלטול בעלמא דאיצטריך למשרייה הכא: אלא

גמרא

קונם (א) שאני עושה לפיך אין צריך להפר ר"ע אומר א יפר שמא (א) תעדיף עליו יותר מן הראוי לו הא איתמר עלה א"ר הונא בריה דרב יהושע ב באומרת יקדשו ידי לעושיהם דידים איתנהו בעלמא ופליגא דרב נחמן בר יצחק דאמר רב נחמן בר יצחק רב הונא כרב ורב כרבי ינאי ורבי ינאי כרבי חייא ור' חייא כרבי ורבי כרבי מאיר ור"מ כרבי אליעזר בן יעקב ור' אליעזר בן יעקב כר' עקיבא דאמר ג אדם מקנה דבר שלא בא לעולם רב הונא מאי היא דאיתמר ז המוכר פירות דקל לחברו אמר רב הונא עד שלא באו לעולם יכול לחזור בו משבאו לעולם אין יכול לחזור בו ור"נ אמר ג אף משבאו לעולם יכול לחזור בו אמר רב נחמן מודינא ד דאי שמיט ואכיל לא מפקינן מיניה רב דאמר רב הונא אמר רב ז האומר לחברו שדה זו שאני לוקח לכשאקחנה קנויה לך מעכשיו קנה רבי ינאי כרבי חייא דרבי ינאי הוה ליה אריסא דהוה מייתי ליה כנתא דפירי כל מעלי שבתא ההוא יומא נגה ליה ולא אתא שקל עשר מפירי דביתיה עלייהו אתא לקמיה דרבי חייא א"ל י שפיר עבדת דתניא א) למען תלמד ליראה את ה' אלהיך כל הימים אלו שבתות ויו"ט למאי הלכתא אילימא לעשורי ומיכל ס איצטריך קרא למישרי טלטול דרבנן אלא

תוספות

אין צריך להפר. במעלה לה מזונות ומעה כסף איירי ולכך אין צריך להפר שהמותר הכל שלו י) והעדפה שע"י הדחק נמי סבר דהויא לבעל ח) אבל אין לומר דאין צריך להפר משום דקסבר אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם דא"כ אמאי נקט שאני עושה לפיך ליתני המקדיש מעשה ידיו של עצמו: רבי עקיבא אומר יפר. דקסבר העדפה שעל ידי הדחק לאשה כדאמר בריש מציאת האשה (כתובות סו. ושם) וא"ת והיאך יכול להפר והא אין זה דבר שבינו לבינה וי"ל דחשיב נמי בינו לבינה לפי שאין יכול ליזהר וליקח בצמצום את הראוי לו ליקח א"נ גם חלקה משועבד לו שילקח בהם קרקע והוא אוכל פירות וא"ת וא"כ היאך יכולה להדירו כיון דמשועבדת לו וי"ל דוקא בעיקר מעשה ידיה אלמוה לשיעבודיה דבעל ט) שהם לגמרי שלו אבל הכא דאין לו אלא פירות לא אלמוה: יתקדשו ידי לעושיהן. להקב"ה שעשאם אבל אין לפרש לעושיהן היינו למלאכתם דא"כ הוה ליה למימר למעשיהן כדאמר בסוף פ"ק דנדרים (דף יג:) ידי למעשיהם: ורב נחמן אמר אף משבאו לעולם וכו'. סברת רב הונא הפוכה מדרב נחמן לענין דבר שלא בא לעולם כדפי' בפ"ק דכתובות (דף ז: ד"ה המזכה) ובסוף פ"ק דגיטין (דף יג: ושם ד"ה לדבר): קנויה לך מעכשיו קנה. וקשה לר"י למה צריך מעכשיו דכיון דאית ליה אדם מקנה דבר שלא בא לעולם כאילו בא לעולם ובדבר שבא לעולם א"צ מעכשיו כדאמרינן בפרק האומר בקדושין (דף נט.) גבי האומר לאשה הרי את מקודשת (ב) לאחר ל' יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום מקודשת לשני לא בא אחר וקדשה בתוך שלשים מהו רב ושמואל דאמרי תרוייהו מקודשת אע"פ שנתאכלו וכו' ולעיל (דף נב:) נמי גבי לאחר שתתגיירי ליכא מעכשיו וכן גבי פירות ערוגה לקמן י) וא"ת דהכא אצטריך מעכשיו משום דסתם קנין שדה הוא בחליפין או בשטר ובחזקה דבכסף אין קונה במקום שכותבין שטר אם לא שפירש בהדיא אי בעינא בכספא איקני (ג) בפ"ק דקדושין (דף כו.) ובמקומו של רב היו כותבין את השטר ובכמה מקומות מצינו בהש"ס שלא היו קונין בכסף כדאמר בחזקת הבתים (ב"ב דף נד:) עובד כוכבים מכי מטי זוזי לידיה איסתליק ליה ישראל לא קני עד דמטי שטרא לידיה ובפ"ק דב"מ (דף טז.) מכדי האי גברא במאי קני ליה בהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא ולהכי צריך מעכשיו דאפילו בדבר שבא לעולם אי אמר קני בחזקה או בחליפין לאחר ל' ולא אמר מעכשיו לא קנה הואיל ובשעה שיש לקנין לחול דהיינו לאחר ל' כבר פסקה החזקה או הוחזר הסודר כדאמרינן בהאשה שנפלו (כתובות דף פב. ושם) משוך פרה זו ולא תהא קנויה לך עד אחר ל' לא קנה כי לא אמר מעכשיו לפי שבשעת הקנין כבר פסקה המשיכה וכן כשקנה בשטר צריך מעכשיו שאפילו יהיה נקרע השטר או נאבד קנה דאי לא אמר מעכשיו ונקרע בתוך כך או אבד לא קנה כיון דבשעת קנין אין כאן שטר כדאמר כ) למ"ד דמקודשת ומגורשת לכשיבא ה) דאם נקרע או אבד הגט אינה מגורשת אבל גבי אחר שתתגיירי א"צ מעכשיו דסתם קדושין בכסף הם ל) דאפילו נתאכלו המעות חשוב כל שעה כאילו הם בעין שהמעות נשארו אצל המקנה ואם לא נעשה הקנין היה מוטל עליו להחזירם וחשוב כאילו הם בעין לשם קדושין דלאו למלוה דמי ולא לפקדון כדאמר בהאומר (קדושין דף נט.) ובפירות ערוגה נמי לא בעי מעכשיו לפי שאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט דמי וחשוב כאילו מוסרם ליד הקונה לעמוד בידו ולקנות כשיגיע הזמן שקבע אע"ג דרב מספקא ליה (שם:) במעכשיו ולאחר שלשים יום אי תנאה הוי או חזרה הוי מ"מ מהני הכא בשדה מעכשיו דהכא פשיטא דלאו חזרה הוי דודאי בדבר שבידו להקנות עכשיו יש להסתפק כשאמר ולאחר שלשים שחוזר ממה שאמר בתחלה מעכשיו אבל בדבר שאין בידו להקנות עכשיו כי הכא כשאומר לכשאקחנה אין זה חזרה אלא דאי אפשר לו בע"א ועוד דהכא שאמר מעכשיו לבסוף אין שייך להסתפק כלל וא"ת כיון דמעכשיו ולאחר שלשים הוי או תנאה או חזרה הא דא"ר יוחנן בפ' האשה שנפלו (כתובות פב. ושם) משוך פרה זו ולא תהא קנויה לך עד לאחר ל' יום קנה ומוקי לה דאמר מעכשיו אפי' עומדת באגם אי חזרה הוי אמאי קנה ואי תנאה הוי ונגמר הקנין מעכשיו למה לי עומדת באגם אפי' ברה"ר או ברשות מקנה נמי ובהכותב (שם פו.) משמע דלוקא נקט אגם שראוי למשיכה ואר"י דלא קשה מידי דר' יוחנן לטעמיה דאית ליה בהאומר (קדושין ס.) דמעכשיו ולאחר ל' לא הוי לא תנאה ולא חזרה אלא ה"ק דמעכשיו יתחיל הקנין ולאחר ל' יגמור ולהכי בעינן שתהא בסוף שלשים במקום הראוי לקנין ולמשיכה שאז נגמר הקנין ודין קנין אחר שלשים פר"י דהכי הוי דבכסף אפילו אינו בעין ובשטר כשהוא בעין ברשות קונה בסוף ל' קני בלא מעכשיו לכ"ע אבל משיכה וחזקה וחליפין ושטר שנקרע לא מהני לכ"ע (ד) ואף דאם אמר מעכשיו ולאחר ל' מהני מ) לכ"ע שטר הנאבד וחזקה וחליפין לא מהני לקנות לגמרי לרבי יוחנן כיון דבשעת גמר הקנין אין שטר וחזקה וחליפין אבל משיכה קונה במעכשיו ולאחר ל' כיון דבסוף ל' הפרה עומדת באגם שהוא מקום הראוי לקנין דע"י תחלת משיכה שהותחל קנין נעשה האגם רשותו והוי לה כמשיכה ארוכה ואפילו יצתה מן האגם תוך ל' או אפילו משכה המקנה לחצרו ושוב (ה) בתוך שלשים חזרה לאגם קני ולרב דמספקא ליה אי חזרה הוי לא מהני מידי מה שעומדת באגם ולשמואל דפשיטא ליה דתנאה הוי בכולהו קני כיון שלא חזר בו תוך הזמן וא"ת ואמאי לא קני לר' יוחנן פרה אפילו ברה"ר או ברשות המקנה כמו שקנה קרקע במהיום ולאחר מיתה דקני מהיום גוף ולאחר מיתה פירות נ) ושמא במהיום ולאחר מיתה משמע טפי שרוצה להקנות גוף מהיום ומסתברא ג) דכיון דאמר לאחר מיתה להבריח נכסים משאר יורשים קאתי ומקני ליה לגוף מהשתא. ר"י: מייתי כנתא דפירי. אר"י דמשל אריס הוו שהיה נותן לרבי ינאי דאי משל רבי ינאי לא חשוב דבר שלא בא לעולם ואפילו הוו מחוברים כיון שבידו לתלוש כדמוכח בהאומר בקדושין (דף סב. ושם) ולא מסתבר לומר דלא חשיב הכא בידו לפי שהיה רחוק מהם דאין נראה לחלק בין קרוב בין רחוק: אלא

עין משפט נר מצוה

נה א ב מיי' פ"ג מהל' נדרים הלכה י סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף עא וטוש"ע אה"ע סימן פא סעיף ג: נו ג ד מיי' פכ"ב מהל' מכירה הלכה ג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן רט סעיף ד:

תוספות ישנים

א"ל שפיר עבדת וכו' אלו שבתות וימים טובים. דמשום כבוד שבת יש לעשר עליהם [ואף שלא באו לעולם] ותימה דהיכי מייתי מהאי קרא דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם הלא מהכא לא שמעינן אלא בשבת ויום טוב ומאן דאית ליה אדם מקנה אית ליה בכל ענין וגם קשה דבכל מקום דקאמר דאמרינן אדם מקנה לא משמע שיהא מדאורייתא דאי הוה דאורייתא ליה מאן דפליג. וי"ל דאין התלמוד מביא קרא לומר דשפיר עבד שעישר עד שלא בא לעולם דפשיטא ליה לר' ינאי דאדם מקנה ומזה לא הוצרך לשאול אי שפיר עביד אלא שאל לר' חייא אי שפיר עבד שעישר שלא מן המוקף שהרי לא היה אצלו והשיב לו שפיר עבדת משום כבוד שבת ומייתי קרא דכתיב כל הימים אלו שבתות וימים טובים:

ליקוטי רש"י

קונם שאני עושה לפיך. מה שאני עושה יהיה קונם לפיך יהי עליך כהקדש מליהנות לו [כתובות נט. וכעי"ז שם סו.]. מעשה ידי יהיו לפיך כהקדש. אין צריך להפר. אין בעלה צריך להפר שאין נדרה חל שהרי משועבדת לו [קידושין סג.]. נדר זה שאין בה כח להקדישו לפי שהוא שלו [כתובות נט.]. דמשועבדא ליה ואפי' לשמא תעדיף נמי לא חיישינן דאי מעדפה נמי לבעל הוא [שם סו.]. דלא אמרה כלום דלאו כל כמינה לאפקועי לבעל מה דזכי ליה רחמנא [נדרים פה.]. משום דשעבודי משעבדא ליה ולאו כל כמינה דמפקעת ליה לשעבודי' [ר"ן שם:]. שמא תעדיף עליו. יותר ממה שספקו לה חכמים משקל חמש סלעים למותר זה אינו שלו ויכולה להקדישו [כתובות נט.]. והעדפה דידה הוא וחייל עלה קונם [שם סו.]. על מעשה ידיה יותר מן הראוי לו ויותר ממה שהיא חייבת לעשות לו ובכתובות (סד:) אמרינן מה היא עושה לו משקל ה' סלעים שתי ביהודה שהן עשר סלעים בגליל ולכי אתיא העדפה קדשה אע"ג דלא באה לעולם בשעת הנדר [קידושין שם]. כדאמרי' נמס' כתובות בפ' אע"פ (סד:) ומה היא עושה לו משקל חמש סלעים שתי ביהודה שהן עשר בגליל כו' והמותר שלה ואותה העדפה שמעדפת הואיל ושלה היא אוסרת עליו אם לא יפר [נדרים שם]. דקסבר ר"ע דהעדפה דידה היא וחייל עלה נדרה דהא לא

הגהות הב"ח

(א) גמ' שמא תעדיף. נ"ב ועמ"ש בקדושין דף סג: (ב) תוס' ד"ה קנויה וכו' מקודשת לי לאחר ל' וכו': (ג) בא"ד בכספא איקני כדאיתא בסוף ד) פ"ק דקדושין: (ד) בא"ד ושטר שנקרע לא מהני לכ"ע ואם אמר מעכשיו ולא אמר ולאחר שלשים מהני לכ"ע בכולם אבל אם אמר מעכשיו ולאחר שלשים וכו' שטר הנאבד וחזקה כצ"ל: (ה) בא"ד ושוב בסוף שלשים חזרה לאגם:

גליון הש"ס

גמ' כר"ע דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. עי' בר"ן סוכה דף לל"א: שם איצטריך קרא למישרי טלטול דרבנן. וכ"ה ביומא פג ע"ב וצ"ע לשון טלטול והו"ל למימר מתקן דרבנן: רש"י ד"ה ורב הונא כרב כו' זה למעלה מדורו וכו'. עי' תשובת חו"י סימן לד דף לג:

תורה אור השלם

א) וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים: [דברים יד, כג]

הגהות וציונים

א] צ"ל לכשתתן (רש"ש וישרש יעקב), או: כשיתן (באה"מ, וכ"ה בכת"י. עי' תוס' גיטין עד סע"א): ב] ג' דפו"י עם הגהת מהרש"ל "ואף אם אמר מעכשיו ולאחר ל' דמהני לכ"ע", ועי' ביאורו בבית פנחס. ג' מהרש"א ומהר"ם "ואף אם אמר מעכשיו ולאחר ל' לא (וכ"ה בדפו"ר) מהני לכ"ע דשטר": ג] צ"ל דמסתברא (באה"מ, וכ"ה בכת"י): ד] "בסוף" אינה הגהת הב"ח אלא העתקה מד' ויניציא:

משעבדא ליה ומשום הכי צריך להפר [illegible] העדפה [illegible] שתעדיף על מה שספקו לה חכמים לעשות לבעלה [illegible] בפרק אע"פ (כתובות סד:). לעושיהם. [illegible] [כתובות נח:]. [illegible] [קידושין שם]. [illegible] [כתובות נט.]. המוכר פירות דקל. קודם שחנטו פירותיו. [illegible] עד שלא באו לעולם. [illegible] משבאו לעולם אין יכול לחזור בו. [illegible] אף משבאו לעולם. [illegible] קנויה לך מעכשיו. [illegible] כנתא דפירי. [illegible]

הודפס מאתר אוצר החכמה

אלא לאו כי האי גוונא אמר ליה והא אקריון בחלמא קנה רצוץ מאי לאו הכי קאמרי לי (א) הנה בטחת לך על משענת הקנה הרצוץ הזה לא הכי קאמרי לך (ב) קנה רצוץ לא ישבור ופשתה כהה לא יכבנה רבי דתניא (ג) לא תסגיר עבד אל אדוניו (ה) ר' אומר בלוקח עבד על מנת לשחררו הכתוב מדבר היכי דמי א"ר נחמן בר יצחק דכתב ליה לכשאקחך הרי עצמך קנוי לך מעכשיו (ו) ר' מאיר דתנן[א] (ז) האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי לאחר שאשתחרר לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעליך לאחר שתמות אחותיך לאחר שיחלוץ לך יבמיך אינה מקודשת ר"מ אומר מקודשת ר' אליעזר בן יעקב דתניא (ח) יתר על כן אמר ר' אליעזר בן יעקב אפי' אם אמר פירות ערוגה זו תלושים יהו תרומה על פירות ערוגה (א) מחוברים או פירות ערוגה מחוברים על פירות זו תלושין לכשיביאו שליש ויתלשו והביאו שליש ונתלשו דבריו קיימין ר' עקיבא דתנן (ט) קונם שאני עושה לפיך אינו צריך להפר ר"ע אומר יפר שמא תעדיף עליו יותר מן הראוי לו בעו מיניה מרב ששת עד אחד ביבמה מהו טעמא דעד אחד משום (י) דמילתא דעבידא לאיגלויי לא משקר והכא נמי לא משקר או דלמא טעמא דעד אחד משום דאיהי (כ) דייקא ומינסבא והכא כיון דזימנין דרחמא ליה לא דייקא ומינסבא אמר להו רב ששת תניתוה (ל) אמרו לה מת בנך ואח"כ מת בעליך ונתייבמה ואחר כך אמרו לה חילוף הדברים תצא והולד ראשון ואחרון ממזר היכי דמי אילימא תרי ותרי מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני ועוד ממזר ספק ממזר הוא וכ"ת לא דק והא מדקתני סיפא הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר ש"מ דוקא קתני אלא לאו ש"מ חד וטעמא דאתו בי תרי אכחשוה (א) הא לאו הכי מהימן ואיכא דאמרי[ב] הא לא תיבעי לך דאפילו איהי נמי מהימנא דתנן (מ) האשה שאמרה מת בעלי תנשא מת בעלי תתייבם כי תיבעי לך למישרי יבמה לעלמא מ"ט[ג] דעד אחד משום דמילתא דעבידא לאיגלויי לא משקר הכא נמי לא משקר או דלמא טעמא דעד אחד משום דאיהי דייקא ומינסבא והא לא דייקא ומינסבא[ד] דמיסנא הוא דסניא

רש"י

אלא לאו כה"ג. דמותר לעשר על מה שלא בא לעולם ועתיד לבא לצורך עונג שבת: והא אקריון בחלמא. ליל שבת זה: קנה רצוץ. מקרא אחד ושמו קנה רצוץ: מאי לאו הנה בטחת כו'. ולאו שפיר עבדית: לא. קרא אחרינא אקריוך: קנה רצוץ לא ישבור. סיפיה דקרא לאמת יוציא משפט דשפיר עבדת: על מנת לשחררו. ומוזהר שלא להשתעבד בו: לכשיביאו שליש. דהוי גמר מלאכה כדאמר בר"ה (דף יג.) ועשת את התבואה לשלש אל תקרי לשלש אלא לשליש: עד אחד ביבמה. מעיד שמת בעלה כדי שתתייבם: דרחמא ליה. אוהבת את יבמה: הולד ממזר. דבר חייבי כריתות הוא דאשת אח שיש לה בנים בכרת: מת בעלי תנשא. אם אין כאן יבום: יבמה לעלמא. עד אחד מתירה לשוק שאומר לה מת יבמיך או מת בעליך ואח"כ מת בנך: דסניא

תוספות

אלא לאו כה"ג. מתוך פירוש הקונטרס משמע דאיצטריך ליה למילף מקרא משום דבר שלא בא לעולם וקשה לר"י דמה לי שבתות ויו"ט משאר ימים ונראה לר"י כמו שפר"ח דאתא קרא למישרי שבת שלא מן המוקף וא"ת וכיון דשרי לתרום בשבת מדאורייתא היכי אתא קרא למישרי שלא מן המוקף כיון דיכול להמתין עד השבת ויתרום מן המוקף וי"ל דאתא קרא (ב) דהיכא דיש לו פירות בעיר אחרת ואין לו בידו אלא כדי סעודת שבת דאי הוה מעשר מינייהו גופייהו הוה בצר ליה ושרי משום עונג שבת לעשר מאותן של עיר אחרת שלא מן המוקף וא"ת ובהאי עובדא דרבי ינאי היכי הוה שרי לתרום שלא מן המוקף כיון דמדאורייתא יכול לתרום למחר מן המוקף וי"ל דהכא בתרומת פירות דרבנן התירו שלא מן המוקף משום עונג שבת כיון דבעלמא כשהם בעיר אחרת שאין יכול לתקן שרי מדאורייתא ועי"ל דשרי לתרום בע"ש שלא מן המוקף כדי שלא יצטרך לטרוח ולתרום בשבת דכל זה עונג שבת[ה]: **לאחר** שאתגייר לאחר שתתגיירי כו'. וא"ת דאמר בפ"ק דגיטין (דף יג: ושם) אפילו לר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ה"מ לדבר (ג) שבעולם אבל לדבר שאינו בעולם לא והשתא מהיכא דשמעינן ליה דבר שלא בא לעולם דהיינו לאחר שתתגיירי שמעינן נמי לדבר שלא בא לעולם כגון לאחר שאתגייר ואמר ר"י דלא חשיב לאחר שאתגייר לא בא לעולם כ"כ כיון שהגוף הוא בעולם רק שמחוסר גירות אבל התם נולדים לא באו לעולם כלל ואר"י שבענין זה תירץ הר"ר אלעזר משנ"ץ אהא דמקשינן דאמר בריש המפקיד (ב"מ דף לג: ושם) אימור דאמר ר"מ כגון פירות דקל דעבידי דאתו ותימה דהא כל הנהו דהכא לא עבידי דאתו ותירץ דלא בעינן עבידי דאתו אלא בדבר שאין בעולם כלל אבל הנך דהכא דהוו בעולם לא בעינן עבידי דאתו וא"ת א"כ בפרק אע"פ (כתובות דף נח: ושם) גבי מקדיש מעשה ידי אשתו דמפרש טעמא דרבי מאיר מתוך שיכול לכופה למעשה ידיה נעשה כאומר יקדשו ידיה לעושיהם וידיה איתנהו בעולם ופריך וסבר רבי מאיר אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם והתניא הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר וכו' ומשני מההיא אין מהא ליכא למשמע מינה והשתא הא מההיא נמי לא שמעינן שיכול להקדיש דבר שלא בא לעולם כלל כגון מעשה ידיה שלה ואכתי מלינן למימר דלא קדשי מעשה ידיה שלה אי לא משום דנעשה כאומר יקדשו ידיך לעושיהם וי"ל כיון דחזינן דבמקנת סבר כר' אליעזר בן יעקב רבו ה"ה דבדבר שלא בא לעולם כלל סבר כוותיה ואיהו אית ליה בסמוך דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם כלל וא"ת דבפרק מי שמת (ב"ב דף קמא:) משמע דגרע עובר לר' מאיר מגר דאמר לר"מ המזכה לעובר לא קנה ורב הונא נמי דסבר הכא כר"מ סבירא ליה אף משהלך לא קנה ואפ"ה לאחר שאתגייר מקודשת ולרבי חנינא הוי איפכא בקדושין בפרק האומר (דף סג:) דקסבר לאחר שאתגייר אינה מקודשת ואפ"ה אמר רבי חנינא (שם) האומר לחבירו אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי דאם אשתו מעוברת דבריו קיימין וי"ל דאין לחוש כל כך שכמו כן מצינו סברות רב נחמן ודרב הונא הפוכות זו מזו ועוד י"ל דרבי חנינא למ"ד אדם מקנה דבר שלא בא לעולם דוקא מסיק הכי אע"פ שהמשנה סוברת אין אדם מקנה מ"מ ניחא ליה לאוקמי הא דקתני התם אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי אינה מקודשת לדברי הכל משום דלא קתני לה בגמ' בברייתא בפלוגתא דר"מ ורבנן: **עד** אחד ביבמה מהו טעמא דעד אחד וכו'. וא"ת מאי קמיבעיא להו הא ודאי טעמא דעד אחד משום דדייקא ומינסבא הוא כדמוכח לעיל[ו] ואר"י דמיבעיא להו הא דסמכינן אדיוקא דידה משום דעבידא לאיגלויי הוא והאי דעבידא לאיגלויי הוא עיקר הטעם ולהכי יש לסמוך אדיוקא זוטא כי הכא דלא דייקא כולי האי משום דמרחמא ליה או דלמא עיקר טעמא דעד אחד משום דדייקא והואיל וכן בעינן דיוקא רבה והכא כיון דמרחמא ליה לא דייקא כולי האי וממאי דהיא גופה נאמנת לומר מת בעלי להתייבם לא בעי למיפשט להא לישנא דקסבר דודאי משום דמרחמא ליה לא משקרא במזיד אבל אעד אחד איכא למימר דסמכה שפיר ולא דייקא הכא כבעלמא ופשיט רב ששת תניתוה אמרו לה מת בנך ואח"כ כו' אלמא עד אחד מהימן כאן אע"פ שהיא אינה נאמנת לומר מת בני ואח"כ מת בעלי כשהלכה היא ובנה למדינת הים כדתנן בהדיא בהאשה שלום (לקמן קיח:) דחיישינן דמשקרא משום דמרחמא ליה כל שכן במת בעליך שבעלמא נאמנת שע"א יהא נאמן וא"ת והיכי מצי למימר דדייקא כשמתירה ע"א להתייבם והא ליכא חומר בסופה כשנופלת מן הנשואין דבין לרב ובין לשמואל דפליגי[כ] ביבמה מן האירוסין אם היא כאשת איש ואסורה לחזור או לא אבל מן הנשואין לכו"ע מותרת לו לחזור וי"ל דדייקא מ"מ לפי שאין יודעת אם יכנוס או יחלוץ וחיישית שמא יחלוץ ותנשא לשוק ואיכא חומר ועוד הואיל ואיכא חומר בכל שאר נשים מדקדקת גם זו כאחרות שמורגלות לדקדק: **מאי** חזית דסמכת אהני סמוך אהני. אע"ג דתרי ותרי ספיקא דרבנן[ל] ואיכא לאוקמא בחזקת איסור ליבם אר"י היכא דיבם אומר ברי לי והיא אומרת ברי לא הוה לן למימר תלא מידי דהוה אניסת לאחד מעידיה דריש פרקין (דף פח:)[מ]: **כי** תיבעי לך יבמה לעלמא. דאיהי לא מהימנא כדאמר בסמוך ולהאי לישנא סבר דעד אחד עדיף מינה ולא כמו שהיה סבור בלישנא קמא דעד אחד גרוע מינה וה"ה דהוה מצי למיבעי ביבמה ליבם במת בנך ואח"כ מת בעליך דאיהי לא מהימנא[נ] אלא שכן היה מעשה דיבמה לעלמא בעו מיניה ועי"ל דאפילו

עין משפט נר מצוה

נז א מיי' פ"ג מהל' יבום הלכה ה סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קנח סעיף ג:

תוספות ישנים

ואיכא דאמרי הא לא תיבעי לך. להתירה ליבם דודאי עד אחד נאמן דאיהי נמי מהימנא דתנן מת בעלה התייבם וא"ת ומאי ס"ד מעיקרא וכי לא ידע המקשה הך מתניתין וי"ל דס"ד דנהי דאיהי מהימנא מ"מ עד אחד לא מהימן דדוקא איהי מהימנא דאינה מעיזה פניה לומר מת אם אינו מת אבל כי איכא עד אחד דמסייע לה מעיזה ומעיזה ומשקרת ולהאי איכא דאמרי ס"ל איפכא דכיון דאיהי מהימנא כ"ש עד אחד: כי תיבעי לך יבמה לעלמא. שהעד אומר מת בעליך ואח"כ מת בנך וא"ת הא נמי תפשוט דלקמן אמרינן פ' האשה[ז] אשה שהלך בעלה למדה"י ובאת ואמרה מת בעלי ואח"כ מת בני נאמנת וכיון דאיהי מהימנא כ"ש עד אחד דהכי משמע ליה להאי לישנא וי"ל דהיינו דווקא היכא שהיתה בחזקת היתר לשוק כגון שהיו לו בנים ומש"ה מהימנא אבל הכא מיירי שהיא בחזקת איסור לשוק דכשהלך בעלה למדה"י לא היו לו בנים ומזה קא בעי אי נאמן העד לומר שהיו לו בנים במדה"י ומת ואח"כ מת בנו. וא"ת א"כ מאי קאמר הא לא תיבעי לך דאפילו איהי מהימנא אפילו להתיר אשה ליבם יכול למצוא בעיא שלו היכא דאיהי לא מהימנא כגון שהיתה בחזקת איסור ליבם שהיו לו בנים וליבעי אם עד אחד נאמן לומר מת בנך ואח"כ מת בעליך וא"ל דס"ה דהוה מצי למיבעי יבמה ליבם והא דקבעי מיבמה לעלמא הכי הוה עובדא שבא לפניו דאין הלשון משמע כן דקאמר כי תיבעי לך יבמה לעלמא משמע דבענין אחר לא מצי למצוא בעיא שלו וי"ל דמ"מ הוה פשטינן ביבמה ליבם דעד אחד מהימן אפילו היכא שיש לה חזקת איסור דכיון דאין חזקת איסור אפילו איהי מהימנא א"כ סברא שיש להאמין עד אחד אפילו היכא דיש לה חזקת איסור דמהך מעלה יש לנו ספיר לומר דעדיף עד אחד מבעל דבר ולא נהירא דא"כ הדרא קושיא לדוכתין דלפשוט יבמה לעלמא מדאמרי' לקמן[ח] דאיהי מהימנא לומר מת בעלה ואח"כ מת בני לכל הפחות היכא דלית חזקת איסור וא"כ יש להאמין עד אחד אפילו בחזקת איסור כדפי' דיותר יש לנו להאמין עד אחד מבעל דבר לכן נראה לפרש דמיירי שפיר הכא בחזקת היתר ומ"מ לא מצינו למפשט יבמה מדלקמן דמהימנא לומר מת בעלה ואח"כ מת בנה די"ל דאיהי מהימנא דיש לה מגו [וכמש"כ בתוס']:

מסורת הש"ס עם הוספות

א) קדושין סג. גיטין מה., ב) [גיטין יג: כ"מ לג: וש"נ], ג) כ"מ טו: קדושין סב. כתובות נח:, ד) קדושין סב. [תוספתא תרומות פרק ב], ה) [נדרים דף פה.], ו) [לקמן קטו. קטז: כ"כ כב: בכורות נו.], ז) [לעיל כה.], ח) לעיל נב., ט) לקמן קיד: עדיות פ"א מ"ב שבועות לב:, י) פח., כ) לקמן צה:, ל) לעיל לא., מ) ע"ע מה שתרצו בכתובות כו: ד"ה אנן, נ) לקמן קיח ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) גמ' על פירות ערוגה זו מחוברים או פירות ערוגה זו מחוברים על פירות ערוגה זו תלושים כצ"ל: (ב) תד"ה אלא כו' וי"ל דאתא קרא להיכא כו': (ג) ד"ה לאחר כו' ה"מ לדבר שהוא בעולם וכו':

תורה אור השלם

א) עַתָּה הִנֵּה בָטַחְתָּ לְּךָ עַל מִשְׁעֶנֶת הַקָּנֶה הָרָצוּץ הַזֶּה עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִסָּמֵךְ אִישׁ עָלָיו וּבָא בְכַפּוֹ וּנְקָבָהּ כֵּן פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְכָל הַבֹּטְחִים עָלָיו: [מלכים ב יח, כא]

ב) קָנֶה רָצוּץ לֹא יִשְׁבּוֹר וּפִשְׁתָּה כֵהָה לֹא יְכַבֶּנָּה לֶאֱמֶת יוֹצִיא מִשְׁפָּט: [ישעיה מב, ג]

ג) לֹא תַסְגִּיר עֶבֶד אֶל אֲדֹנָיו אֲשֶׁר יִנָּצֵל אֵלֶיךָ מֵעִם אֲדֹנָיו: [דברים כג, טז]

ליקוטי רש"י

[נדפס בדף צד.]

תוס' חד מקמאי

אסורה לחזור לו אע"פ שלא נשאת לו גזרה משום אשה שהלך בעלה למדינת הים דלא מיחזר כלל: איבעיא להו עד אחד ביבמה מהו טעמא דעד אחד משום דעבידא לאיגלויי לא משקר הכא נמי לא משקר ואע"ג דאין עד אחד מהימן לומר מתה אשתו שישא את אחותה ואע"ג דמילתא דעבידא לאיגלויי או דלמא טעמא דעד אחד מהימן משום דדייקא ומנסבא והכא כיון דזמנין דרחמא ליה ליבם לא דייקא ומינסבא אמר רב ששת תניתוה א"ל מת בנה ואח"כ מת בעלה ונתיבמה ואח"כ אמרו לה חלוף הדברים תצא והולד ראשון ואחרון ממזר ה"ד אילימא תרי ותרי מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני פי' אמאי תצא אם נשאת א) לאחד מעדיה כיון דאיכא תרי סהדי ויבם עצמו יודע שמת בברי דנמצא שהיבם אומר ברי לי והיא אומרת ברי דתצא דסיפא דומיא דתצא דרישא שבא בעלה כשם שתצא דרישא אפילו נשאת לאחד מעדיה באומרת ברי לי ה"נ תצא דסיפא אפילו נשאת לאחד מעדיה ואומרת ברי לי תצא ואמאי תרי ותרי נינהו והיכא דקיימא תיקום אבל אם לא נשאת לאחד מעדיה או שאינה אומרת ברי לי דין הוא שתצא דהבא עליה באשם תלוי קאי אבל בכתב ידי אבא מארי מצאתי מוגה בספרו בזה הלשון אמאי תצא תרי ותרי נינהו והבא עליה אינו באשם תלוי משום דאלו ואלו מודים שהבן והבעל מת אבל מכחישין זא"ז איזה מהם מת ראשון ומשום הכי אמרינן היכא דקיימא תיקום ועוד ממזר (ספק) [ודאי] הוא ממזר (ודאי) [ספק] הוא וכ"ת לא דק והא מדקתני סיפא הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר ש"מ דוקא קתני אלא לאו בעד אחד. איכא דאמרי הא לא תבעי לך דאפילו איהי מהימנא דתנן האשה שאמרה מת בעלי תנשא מת בעלי תתייבם ואע"ג דאיכא למיפרך שאני התם דקיימא בחזקת יבום אבל היכי דקיימא בחזקת לשוק לא דתנן בפ' שלום בינו לבינה האשה שהלכה היא ובעלה למה"י ובאת היא ואמרה מת בעלי ואח"כ מת בני נאמנת מת בנה ואח"כ מת בעלה אינה נאמנת דא"כ גבי עד אחד שאמר מת בנה ואח"כ בעלה אמאי תתיבם איכא למימר דהכי קאמר כיון דחזינן גבי אשה דמהימנא היכא דקיימא בחזקת יבום אלמא לא אמרינן זמנין דרחמא ליה אלא דייקא ומינסבא הלכך גבי עד אחד אפי' קיימא בחזקת יבמה לשוק כגון שהלכה היא ובנה ובעלה למה"י ואמר עד א' מת בנה ואח"כ בעלה תתיבם. כי תיבעי לך למישרא יבמה לעלמא מ"ט [ג] דעד אחד משום דמילתא דעבידא לאיגלויי לא משקר הכא נמי לא משקר או דלמא טעמא דעד אחד משום דדייקא ומנסבא והכא כיון דזמנין דסנייא ליה לא דייקא ומנסבא ואע"ג דעד אחד אינו נאמן לומר מתה אשתו שישא את אחותה ואע"ג דמילתא דעבידא לאגלויי הוא ה"ק טעמא דעד אחד משום מלתא דעבידא לאיגלויי הוא דלא משקר ומשום עיגונא הקילו

הגהות וציונים

א] [צ"ל דתניא] (גליון): ב] צ"ל דאמרי (דפו"י): ג] יש להפסיק בין שתי התיבות מאי, טעמא (דק"ס): ד] בראשונים ובכת"י נוסף זימנין (ועי' ישו"ש), וגורסים כיון דזימנין דסניא ליה לא דייקא ומינסבא, או: זימנין דסניא ליה ולא דייקא ומינסבא (והשתבש בדפו"ר): ה] [ועי' תוס' גיטין לא ע"א ד"ה המניח וכו' בע"ש ויו"ט איירי דשרי שלא מן המוקף] (גליון):

הגהות על תוס' חד מקמאי

א) עי' תוס' כאן ד"ה מאי חזית דאפילו לא ניסת לאחד מעדיה לא תצא וצ"ע.

הודפס מאתר אוצר החכמה

מ"ט קא מחייבי רבנן אילימא משום דמהימן והא תרי בעלמא דאע"ג דקא מכחיש להו אינהו מהימני וקא פטרי רבנן אלא לאו משום דאישתיק ושתיקה כהודאה דמיא אלא סברא היא מידי דהוה אחתיכה ספק של חלב ספק של שומן ואתא עד אחד ואמר ברי לי דשומן הוא דמהימן מי דמי התם לא איתחזק איסורא הכא איתחזק איסורא דאשת איש ואין דבר שבערוה פחות משנים הא לא דמיא אלא לחתיכה דודאי חלב ואתא עד אחד ואמר ברי לי דשומן הוה דלא מהימן מי דמי התם אפי' אתו בי מאה לא מהימני הכא כיון דכי אתו בי תרי מהימני חד נמי להימניה מידי דהוה אטבל הקדש וקונמות האי טבל היכי דמי אי דידיה משום דבידו לתקנו אלא דאחר מאי קסבר אי קא סבר תורם משלו על של חברו אינו צריך דעת בעלים משום דבידו לתקנו ואי קסבר צריך דעת בעלים ואמר אנא ידענא ביה דמתקן היא גופה מנלן הקדש נמי אי קדושת דמים משום דבידו לפדותו אי קדושת הגוף אי דידיה משום דבידו לאיתשולי עליה אלא דאחר ואמר ידענא ביה דאיתשיל מריה עליה היא גופה מנלן קונמות נמי אי קסבר יש מעילה בקונמות וקדושת דמים נחתא להו משום דבידו לפדותו ואי קסבר אין מעילה בקונמות ואיסור בעלמא הוא דרכיב להו אכתפיה אי דידיה משום דבידו לאיתשולי עליה אלא דאחר ואמר אנא ידענא דאיתשיל מריה עליה היא גופה מנלן אמר ר' זירא מתוך חומר שהחמרת עליה בסופה הקלת עליה בתחלה לא ליחמיר ולא ליקיל משום עיגונא אקילו בה רבנן: תצא מזה ומזה וכו': אמר רב לא שנו אלא שניסת בעד אחד אבל ניסת על פי שני עדים לא תצא מחכו עליה במערבא אתא גברא וקאי ואת אמרת לא תצא לא צריכא דלא ידעינן ליה אי דלא ידעינן ליה בעד אחד אמאי תצא לא צריכא דאתו בי תרי ואמרי אנן הוינן בהדיה מכי נפק ועד השתא ואתון הוא דלא ידעיתו ליה דכתיב א) ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו ואמר רב חסדא מלמד שיצא בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן סוף סוף תרי ותרי נינהו והבא

רש"י

מאי טעמא מחייבי בה רבנן. כי אישתיק: אי נימא כו'. אלא הא דהימנוהו רבנן לעד אחד באשה סברא הוא: ואמר ברי לי דשומן הוא דמהימן. והא ודאי פשיטא לן דסמכי' עליה כל זמן שלא נחשד דאי לאו הכי אין לך אדם אוכל משל חברו ואין לך אדם סומך על בני ביתו: לא איתחזק איסורא. בההיא חתיכה: הא לא דמיא. קושיא היא: מידי דהוה אטבל והקדש וקונמות. דאע"ג דאיתחזק איסורא סמכינן עליה: אי קדושת הגוף. קדשי מזבח: אי קסבר יש מעילה בקונמות. דקדשי בדק הבית הן משאמר קונם דבר זה עלי: ואי קסבר אין מעילה. דקונם לשון נדר הוא: שהחמרת עליה בסופה. שאם בא בעלה אתה נותן עליה כל הדברים האלו שבמשנתנו: הקלת עליה בתחלה. להתירה לינשא מפני שהיא חוששת שמא תתקלקל ולא מינסבא עד דבדקה שפיר[ס]: לא תצא. קס"ד לא תצא משני: אנן הוינן בהדיה כו'. הלכך לגבי עד אחד מהימני אבל לגבי תרי הואיל וניסת לא תצא:

תוספות

ומה אם ירצה לומר מזיד הייתי. אר"י דאין להקשות והא מיגו במקום עדים הוא דה"פ ומה אם ירצה לומר בפירוש מזיד הייתי השתא נמי דקאמר לא אכלתי הכי הוא דבעי למימר לא אכלתי שוגג אלא מזיד והכי מוכח בכריתות (דף יב. ושם) וא"ת והיכי מוכח הש"ס מלפטרי רבנן שהדבר תלוי בהודאתו להתחייב קרבן מדלא מחייבי ליה תרי קרבן אע"ג דמכחיש להו הא לא מכחשי ליה במאי דקאמר מזיד היה ואי אפשר לחייבו על פיהם בשום ענין ולעולם איכא למימר דלעיל מחייבי ליה משום דעד אחד מהימן בלא הודאתו דכיון שאין אומר דמזיד היה יש לנו לומר דמסתמא שוגג היה דלא מחזקינן ליה ברשיעא ואר"י דשפיר מוכח דסבר הש"ס דאי הוה לן למימר מסתמא שוגג היה לא הוה כל כמיניה למיפטר נפשיה מקרבן ולומר מזיד הייתי ולאפוקי נפשיה מסתמא ומשמע ליה[ב] דאפילו באמרו לו שנים אכלת חלב בשוגג פטרי רבנן משום דלא שכיח שיוכלו העדים לידע בירור הדבר אם שוגג היה או מזיד וע"כ הא דמחייבי רבנן כי שתיק משום דשתיקה כהודאה דמיא דאי אפשר לחייבו קרבן ע"י שום עדות ומספקא ליה לר"י אם אמר לא אכלתי חלב לא שוגג ולא מזיד אם נאמן אם לאו דאין נאמן להכחיש העדים או שמא נאמן דהא לא מכחשי ליה עדים במה שאומר לא אכלתי שוגג ובמה שאומר לא אכלתי מזיד אע"ג דמכחשי ליה לא איכפת לן כי זה אינו שייך לחיוב קרבן ויפה עושה דלא מפרש סטאיה[ג] ובכריתות (ג"ז שם) דקאמר דאיכא בין טעמא דמתרץ בדבוריה לטעמא דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש אמרו לו נטמאת והוא אומר לא נטמאתי דלא מתרץ דיבוריה ולא קאמר דנפקא מינה באמר לא אכלתי לא שוגג ולא מזיד דאפילו אם תימלי לומר דלא מהימן ניחא למינקט נטמאת והוא אומר לא נטמאתי דומיא דאכלת ולא אכלתי בלא שום תוספת דבור ועוד דנקט הכי משום דמייתי בתר הכי עלה ברייתות דלענין טומאה: **דשתיקה** כהודאה דמיא. פי' כיון דשתיק נראה לו אמת ויודע קצת שיש רגלים לדבר אבל ליכא למימר הודאה ממש שיודע ודאי שכן הוא כיון שהוא שותק דאם כן בפרק האומר (קדושין סו. ושם) דאמר אי מהימן לך דלאו גזלנא הוא זיל אפקה אפילו גזלן נמי מאחר שהוא שותק כמו שמפר"ת התם מכח ההיא דגיטין (דף נד: ושם) דטעמא דאמר ליה עד אחד אכלת חלב ושורך נרבע ונטמאו טהרותיך והלה שותק דנאמן משום דשתיקה כהודאה דמיא כדמסיק הכא ועוד אם היא הודאה ממש לא הוה שייך למימר התם נאמן העד והוא סמיא נמי (קדושין שם) היכי מצי לידע ודאי שזינתה אלא ודאי לאו הודאה ממש היא: **ברי** לי דשומן דמהימן. י"מ דגמרינן מנדה דאמר בהמדיר (כתובות עב. ושם) וספרה לה לעצמה ואם תאמר אם כן אפילו איתחזק איסורא נמי ואמר ר"י נדה נהי שעכשיו רואה מכ"מ לא איתחזק איסורא שתראה לעולם[מ]: **מידי** דהוה אטבל והקדש. וא"ת והיכי ילפינן אשה מטבל והקדש דאין דבר שבערוה פחות משנים ואר"י דאי הוה שייך למילף מטבל והקדש הוה אמינא דהאי דאין דבר שבערוה פחות משנים הני מילי לאוסרה על בעלה דאין אחד נאמן לאסור דלענין איסור כתיב כי מצא בה ערות דבר[י] אבל להתירה חד נמי נאמן: **אי** קדושת דמים משום דבידו לפדותו. ואפי' לחבריה ולא דמיא לנטע רבעי דאין יכול לפדות אלא בעליו[פ] דחשיב ברשות בעלים אע"פ שהוא ממון גבוה כיון שהם אוכלים אותו בירושלים אבל הקדש לא חשיב ברשות בעלים יותר משאר כל אדם: **אי** קסבר יש מעילה בקונמות. הקשה רבינו יצחק בן רבינו מאיר דבשבועות פרק ג' (דף כב. ושם) משמע דאפילו למאן דאמר יש מעילה בקונמות אין להם פדיון דתניא התם ככר זו הקדש ואכלה בין הוא בין חברו מעל לפיכך יש לה פדיון ככר זו עלי הקדש הוא מעל וחברו לא מעל לפיכך אין לה פדיון וחכמים אומרים לא מעל משמע דברישא דהוי הקדש גמור יש לה פדיון אבל סיפא דקאמר עלי דהוי קונם אע"פ שמעל אין לה פדיון ותירץ רבינו תם דקונמות דאסר להו אכולי עלמא יש לה פדיון לרבי מאיר דהתם כיון דדמיא להקדש תדע מדנקט ככר זו עלי ואם תאמר וליפלוג בקונם גופיה ונראה דרישא גופה איירי בקונם והא דקתני ככר זו הקדש כהקדש קאמר דרבי מאיר לא שני ליה בין קרבן לכהקדש בסוף פרק קמא דנדרים (דף יג.) וה"ה בין הקדש לכהקדש כיון דלדעתיה אקונם אי נמי כגון שפירש בהדיא כהקדש ואיידי דלא איירי לפרושי בסיפא דהא קאמר עלי לא פריש ליה נמי ברישא והשתא פליגי חכמים בין ארישא בין אסיפא וברוב ספרים גרס ברישא אין בין המודר (מדרים לה.) וחכמים אומרים בין כך ובין כך לא מעל וגרסינן נמי התם ברישא קונם ככר זו הקדש: **מתוך** חומר שהחמרת עליה בסופה כו'. נראה לר"י דלית לן למימר אגן סהדי דדייקא ומינסבא[צ] ונאמן עד אחד בכך מן התורה אלא מתקנת חכמים הוא דנאמן ואין זה עקירת דבר מן התורה כיון שדומה הדבר הגון להאמין כמו שאפרש לקמן בפרקין (דף פט:[ט]) שבדבר שיש קצת טעם וסמך[פ] לא חשיב עוקר דבר מן התורה: **אתא** גברא וקאי כו'. ואם תאמר כיון דאיכא תרי דאמרי מת אפי' איכא מאה דאמרי שזהו מה בכך הא תרי כמאה דמו[פ] ויש לומר דלגבי דבר הנראה וידוע לכל לא היה אומר רב אבל בשני עדים לא תצא: והבא

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [לעיל פז: וש"נ], ב) גיטין ב:, ג) [קדושין סו. גיטין ב: סד.], ד) [איבעיא היא בנדרים לו:], ה) [נדרים לה. שבועות כב.], ו) [ג"ז שם], ז) [גיטין ג.], ח) [סנהדרין יז: וש"נ], ט) ב"מ לט: כתובות כז:, י) וכ"ה בירושלמי בכלאים (תשב"ץ ח"א סי' פד) ומובא גם בראשונים בחולין י: ולפנינו בירושלמי ליתא, כ) לקמן צג: עי"ש, ל) עי' ברכות לד סע"ב, מ) ע"ע תוס' גיטין ב: ד"ה עד (א), נ) עי' סוטה לא:, ס) עי' ב"ק סח:, ע) ד"ה כיון, פ) שבועות מב. ועי' תוס' כתובות כב. ד"ה תרי.

גליון הש"ס

גמרא דאתו בי תרי ואמרי אנן הוינן. עי' תשובת מהריב"ל ח"ג סי' מ"ה: **תוס' ד"ה מתוך וכו' לא חשיב עוקר** וכו'. וכ"כ תוס' בנזיר דף מג ע"ב ד"ה והאי מ"מ וכו'. ובע"ז דף יג ע"א תוד"ה אמר אביי. ועי' ברכות דף טז ע"א תוס' ד"ה וחותם. ובשבת דף קמה ע"ב רש"י ד"ה לעלות אשה. ועי' בב"מ דף כ ע"א תוס' ד"ה שובר:

תוס' חד מקמאי

דלאחר מיתת הא' אינו ממזר כך לאחר גט הראשון אינו ממזר אפי' דרבנן ומותר בישראלית. וי"מ לעולם הוי ממזר מן השני אפי' לאחר גט הראשון והא דקתני סיפא גבי קיים היה באותה שעה האחרון אינו ממזר הכי קאמר אינו ממזר מדאורייתא אלא מדרבנן. ודאייתם הא דפרכי' בשמעתא [דף צב:] דעד אחד ביבמה וכ"ת לא דק הא מדקתני סיפא הראשון והאחרון ממזר והאחרון אינו ממזר ש"מ דוקא קתני ומפרש הכי מדקתני סיפא האחרון אינו ממזר ומאי אינו ממזר מדאורייתא אבל מדרבנן הוי ממזר מכלל דרישא דקתני ממזר מדאורייתא קאמר **וזה** הפי' רחוק מן הדעת מאד בכמה תשובות. חדא דהיכי פשיטא ליה מאי אינו ממזר מדאורייתא אלא מדרבנן ועוד אם איתא דאחרון ממזר מדרבנן ליתני הולד ראשון ואחרון ממזר כדקתני רישא והולד ממזר מזה ומזה דפירושו לראשון מדרבנן ולשני מדאורייתא' והכא נמי ליתני הכי ועוד דקתני סיפא גבי מתה אשתו הולד ראשון ממזר והאחרון אינו ממזר וכי היכי דאחרון אינו ממזר דהתם מותר בישראלית ה"נ האי אינו ממזר כלל אפי' דרבנן א) (עיין לעיל סוף פ' החולץ גבי הכל מודים בבא ב) **ועוד** דלא אשכחן בשום דוכתא על הנדה ועל הסוטה וכו' דאין הולד ממזר בעולם דליתני

(אינו) [דהוי] ממזר שיה' שכ' הרב המחבר ז"ל דעל הסוטה דרך נישואין ממזר מדרבנן וצ"ע (איי"ש) [א"כ] דהא דקתני רישא הולד ממזר מזה ומזה אפי' לאחר גט ראשון הולד משני מדרבנן הא דאמרינן בגמ' בשלמא משני הוי ממזר אלא מראשון אמאי הא אשתו מעלייתא היא וקא שרי ליה בממזרת הו"ל לאקשויי משני אמאי הולד ממזר משני לאחר שנתן לה גט הראשון ועוד דהא קי"ל דאין ממזר מסוטה. ורואה אני הדברים ק"ו ומה בעל דאיכא לאו דאחרי אשר הטמאה לרבות סוטה שנסתרה ועשה דנטמאה נטמאה ג' פעמים א' לבעל וא' לבועל אפ"ה לא הוי ממזר מדרבנן. וכ"ת דהא דאמרי' אין ממזר מסוטה מדאורייתא קאמר אבל מדרבנן הוי ממזר הא לא מצית אמרת דהא אמרי' בפ' יש מותרות סוטה ודאית איכא בינייהו ואם איתא שהוא ממזר מדרבנן הא לא מרגלא ליה שהרי זרעה פסול מדרבנן אלא לאו ש"מ שאין בזרעה שום ממזרות לא מדאוריי' ולא מדרבנן ואם מבעל אין בה שום ממזרות כ"ש מבועל ומי' כיון שנפסלה מהתרומה כדדרשי' א' לבעל וא' לבועל וא' לתרומה כ"ש (לתרומה) [לכהונה] מק"ו ומה גרושה שמותרת בתרומה אסורה לכהונה זו שאסורה בתרומה אינו דין שאסורה לכהן והאי ק"ו איתא בפ' אלמנה גבי נבעלה לפסול לה ואע"ג דפסולה לכהונה (לא) [מ"מ] מרגלא שהרי פסולה ועומדת היא משעת זנותה. מי' צד ממזרות ליכא לא מבעל ולא מבועל לאחר גט ולא לפסול חלל בזרעה גם בעלה ישראל וליכא ספיקא בהא. והא דפרכי' בשמעתי' [illegible]

הגהות על תוס' חד מקמאי: [illegible]

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"ג מהל' שגגות הל' ב ופי"א מהל' עדות הל' ז טוש"ע י"ד סימן קכז סעיף ג:
יג ב מיי' פכ"ד מהלכות איסות הל' יח טוש"ע אה"ע סימן יא סעיף א וסימן קעח סעיף ט:
יד ג ד מיי' פי"א מהלכות עדות הל' ז טוש"ע י"ד סימן קכז סעי' ב ובהג"ה:
טו ה מיי' פי"ג מהל' גירושין הלכה כט:

תוספות ישנים

מידי דהוה אחתיכה ספק חלב ספק שומן וכו' דמהימן. פ"ה דאי לא מהימן לא מלינו איש שיוכל לאכול עם חבירו שמא יאכילנו דבר איסור. ותימה ומה לנו מה הדבר יזהר במה שיאכל. ונ"ל דנפקא לן דמהימן מנדה דכתיב וספרה לה לעצמה: **משום עגונא אקילו בה רבנן.** וא"ת וכי יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה דמן התורה הוכחנו דעד אחד לא מהימן. וי"ל דאין זה עוקר דבר מן התורה שראו חכמים דאשה דייקא ומנסבא מהני שפיר כשני עדים דודאי לא משקרא:

תורה אור השלם

א) וַיַּכֵּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא הִכִּרֻהוּ: [בראשית מב, ח]

ליקוטי רש"י

ואמר ברי לי דשומן הוא דמהימן. שהרי האמינה תורה כל אחד ואחד מישראל על הפרשת תרומה ועל השחיטה ועל ניקור הגיד והחלב. **לא איתחזק איסורא.** דחלב בהך חתיכה איסורא גופא. **הכא איתחזק.** בהך איתתא איסור אשת איש. **ואין דבר שבערוה.** ראוי להתירו בפחות משנים דיליף דבר דבר ממומון כתיב הכא כי מצא בה ערות דבר (דברים כד) וכתיב התם על פי שנים עדים יקום דבר (שם יט) [במס' סוטה (ג:)]. **דבידו לתקנו.** לפיכך נאמן להעיד עליהן [גיטין ב:]. **אינו צריך דעת בעלים.** כיון דזכות הוא לו שמרויח שתורם עליו משלו ולא צריך ליתן לו כלום לא צריך דעת שזכין לאדם שלא בפניו [נדרים לו:]. ומסתמא הוי ליה כשלוחיה [ר"ן שם]. **צריך דעת בעלים.** דבעל הכרי ניחא ליה למיעבדיה שיקיים הוא את המצוה לפיכך צריך שיודיעו [נדרים שם]. [המשך בסוף המסכת]

הגהות וציונים

א] בראשונים ובכת"י נוסף **אלא**, ועי' גליון נמ"י: ב] ר"ל כמו ועוד (גליון) מהרש"ל [השלם]. ומהרש"א לא כ"כ:

הודפס מאתר אוצר החכמה

חבית פרק שנים ועשרים שבת קמה.

כביצה מכוונת טהור. פי׳ בקונטרס שאע״פ שהאוכל טמא אינו מטמא את המשקה שאין אוכל מטמא בפחות מכביצה והאי טעמא לא ניחא אלא למ״ד בפרק כל שעה (פסחים דף לג: וש״ס) משקים מיפקד פקידי אבל למ״ד התם מיפלג בגיעי עומתים המשקין מאליהן כיון שנגע באוכל [ומשני התם דבמתני׳ מיירי בענבים שלא הוכשרו לאימת מתכשרי לכי שתיו להו וכי שתיו להו בגיר שעוריה והשתא לפי׳ רש״י מה בכך[ה]] מיד כשיעלה הטיפה ראשונה (ו) נטמאה הואיל ואוכל מקבל טומאה בכל שהוא ומה שהקשה ר״ת[ז] לפירו׳ פי׳ לעיל ברים המגיע (דף לח.):

דר״ע משקה הבא לאוכל לאו אוכל הוא. לא מצינו למימר דר״ע אוכל הוא (ג) א״כ מ״ט דמ״ד הוכשר: **אם** הגיעו זיתיו למסוק כו׳. מה שקשה ליה[ח] לרב נחמן דמפרש בפ״ק (דף ח.) דגזרו לגזור בטהרה משום דפעמים שאדם הולך כו׳ שם פירשתי [מ״ש גחלבי]:

כבשים שפחטן לגופן מותר למימיהן פטור אבל אסור. רב לטעמיה דאמר לקמן דבר תורה מינו מיב אלא על דריכת זיתים וענבים ולפירוש הקונטרס דפי׳ משום דאתי המשקה מעלמא קשה לרבי אמתי גזרו להדוקי אודלא אפומא דביתא בשלהי תולין (לעיל דף קמא.) אמא יסחוט הא אפילו סחיט ליכא איסור דאורייתא מיהו י״ל דהתם רבא דקאמר לה ס״ל כר׳ יוחנן דאמיב תעלת: **ורבי** יוחנן אמר אחד כבשין ואחד שלקות לגופן מותר למימיהן חייב חטאת. ודבא לגירו אמי הוה מחייב ר׳ יוחנן מעלת לתוך הקערה דבא לגירו מדאמיר בשלקות כולה שמעתיה[ט] דפריך מדשמואל דשלקות אהניא דבא לגירו ופי׳ ר״ת דהלכה כר׳ יוחנן דקיי״ל כוותיה לגבי רב[י] ושמואל[כ] ושמעינן אמילתא דר״א שאסור לסחוט כבשים ושלקות למימיהן ואם סחט חייב חטאת ולא הפרש בסחיטה בין קדירה לקערה אלא הכל אסור דהא סחיטת זיתים וענבים בין לקערה ובין לקערה לגבי דבר תורה אינו חייב אלא על דריסת[מ] זיתים וענבים בלבד[נ] ואין עד מפי עד כשר אלא

כביצה מכוונת טהור הא יותר מכביצה טמא ואי אמרת משקה הבא לאוכל הוא במאי איתכשר הוא מותיב לה והוא מפרק לה בסוחט לתוך הקערה א״ר ירמיה כתנאי[מ] המחליק בענבים לא הוכשר רבי יהודה אומר הוכשר מאי לאו בהא קמיפלגי מ״ם משקה הבא לאוכל אוכל הוא ומ״ם לאו אוכל הוא אמר רב פפא דכולי עלמא[נא] משקה הבא לאוכל לאו אוכל הוא והכא במשקה הבא לאיבוד קמיפלגי מר סבר משקה הוא ומ״ם לאו משקה הוא ובפלוגתא דהני תנאי דתניא[א] המפצע בזיתים בידים מסואבות[ב] הוכשר לסופתן במלח לא הוכשר לידע אם הגיעו זיתיו למסוק אם לאו לא הוכשר רבי יהודה אומר הוכשר מאי לאו בהא קמיפלגי דמ״ם משקה העומד לאיבוד משקה הוא ומ״ם לאו משקה הוא אמר רב הונא בריה דרב יהושע הני תנאי במשקה העומד לאיבוד פליגי והנך תנאי במשקה העומד לצחצחו קמיפלגי א״ר זירא אמר רב חייא בר אשי אמר רב סוחט אדם אשכול של ענבים לתוך הקדירה אבל לא לאוכל הוא דאמר רב אשי אמר רב סוחט אדם אשכול של ענבים לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה ב׳ודג לצירו אפילו לתוך הקערה יתיב רב דימי וקאמר לה להא שמעתא א״ל אביי לרב דימי אתון משמיה דרב מתניתון ולא קשיא לכו אנן משמיה דשמואל מתנינן לה וקשיא לן מי אמר שמואל דג לצירו אפי׳ לתוך הקערה והאיתמר כבשים שסחטן אמר רב לגופן מותר למימיהן פטור אבל אסור ושלקות בין לגופן בין למימיהן מותר ושמואל אמר אחד כבשים ואחד ״ שלקות לגופן מותר למימיהן פטור אבל אסור א״ל האלהים[א] עיני ראו ולא זר (כלו כליותי בחקי וגו׳[ב]) מפומיה דר׳ ירמיה שמיע לי ור׳ ירמיה מר׳ זירא ור׳ זירא מרב חייא בר אשי ורב חייא בר אשי מרב: גופא כבשים שסחטן אמר רב לגופן מותר למימיהן פטור אבל אסור ושלקות בין לגופן בין למימיהן מותר ושמואל אמר ״אחד זה ואחד זה לגופן מותר למימיהן פטור אבל אסור רבי יוחנן אמר אחד כבשים ואחד שלקות לגופן מותר למימיהן חייב חטאת מיתיבי סוחטין כבשים בשבת לצורך השבת אבל לא למוצ״ש וזיתים וענבים לא יסחוט ואם סחט חייב חטאת קשיא לרב קשיא לשמואל קשיא לר׳ יוחנן רב מתרץ לטעמיה שמואל מתרץ לטעמיה ר׳ יוחנן מתרץ לטעמיה רב מתרץ לטעמיה סוחטין כבשים בשבת לצורך השבת אבל לא למוצ״ש בד״א לגופן אבל למימיהן פטור אבל אסור ושלקות בין לגופן בין למימיהן מותר וזיתים וענבים לא יסחוט ואם סחט חייב חטאת שמואל מתרץ לטעמיה סוחטין כבשים בשבת לצורך השבת והוא הדין לשלקות בד״א לגופן אבל למימיהן פטור אבל אסור וזיתים וענבים לא יסחוט ואם סחט חייב חטאת ר׳ יוחנן מתרץ לטעמיה סוחטין כבשים לצורך השבת אבל לא למוצ״ש אחד כבשים ואחד שלקות בד״א לגופן אבל למימיהן לא יסחוט ואם סחט נעשה כמי שסחט זיתים וענבים וחייב חטאת אמר רב חייא בר אשי אמר רב ״דבר תורה אינו חייב אלא על דריסת[מ] זיתים וענבים בלבד[נ] ״ואין עד מפי עד כשר אלא

וכן תני דבי מנשה דבר תורה אינו חייב אלא על דריסת[מ] זיתים וענבים בלבד[נ] ״ואין עד מפי עד כשר אלא

מסורת הש״ס עם הוספות

א) מעמדות פ״ז מ״ח, ב) יומות פז: ודף קכב. סנהדרין נ. מו:, ג) ביצה ד., ד) עירובין מז:, ה) לעיל קמד: ועי״ש תוד״ה חולב, ו) לעיל קמד: בד״ה חולב.

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה כביצה וכו׳ הטיפה ראשונה הוכשר הואיל ואוכל וכו׳ ברים המגיע. נ״ב דף לא בד״ה אי לענין וט״ס: (ב) ד״ה בכ״ע וכו׳ (ג) דא״ב מ״ט: (ד) ד״ה ור׳ יוחנן וכו׳ אפרי קתמא בכבשים ובשלקות ב) לגופיהן:

גליון הש״ם

גמ׳ שלקות לגופן מותר למימיהן. עי׳ לעיל דף עב ע״ב תוס׳ ד״ה ולריך לעולם: [מכתש״ רש״י ד״ה כביצה מכוונת טהור וכו׳ שהמשקה מקבל טומאה בכל שהו. ע״ז דף ל בן[״ב] בתוס׳ ד״ה ומקו[מא] טומאת משקין] וכו׳ (ואפילו לטומאת אחרים לא בעו רביעית וכו׳)]:

הגהות הגר״א

[א] גמ׳ משקה הבא לאוכל לאו אוכל הוא. נ״ב גירסת הגאונים אוכל הוא. ע׳ רש״ל ש״ס וכ״כ הכ״ף ע״ס:

תורה אור השלם

א) אֲשֶׁר אֲנִי אֶחֱזֶה לִּי וְעֵינַי רָאוּ וְלֹא זָר כֻּלּוּ כִלְיֹתַי בְּחֵקִי: [איוב יט, כז]

ליקוטי רש״י

[נדפס בסוף המסכת]

הגהות וציונים

ב) עיין רש״ש: ג) ס״א ל״ג (גליון) וכן ליתא בדפו״י: ד) צ״ל דדריכת (יעב״ץ וכ״ה בכת״י בר״ף ובהרא״ש ובכל הראשונים, דק״ס) וכ״ה ברש״י ד״ה דבר תורה ובתוס׳ ד״ה כבשים: ה) צ״ל והענבים. ואירי בפת שנילוש במי פירות ועכשיו הוכשר (גליון) ועיין מהרש״ל שכתב על דברי רש״י וז״ל שהפת בדיאי כבר מוכשר עכ״ל ור״ל שרש״י מפרש הוכשר, האוכל והיינו שהענבים הוכשרו, והמגיה על הגליון נראה שלא ראה דברי מהרש״ל, (רש״ש, מנחם משב נפש) ועיין תוס׳ רי״ד שלמד כביאור הגליון ועי׳ מאירי: ו) עיין מהרש״א דשריף הוא לשון ״מגיעה״ ״שיכול״, והוא בפסחים מד ע״א ונזיר לו ע״ב: ז) נדצ״ל לגופן: ח) כת״י לצירו: ט) רש״ל ועי׳ מהרש״א (גליון) במהרש״ל הלשון כיון שנגע באוכל ובאוכל איבא בוצה ומשני התם למאן דאמר מיבלע בליעי דאיירי מתניתין בענבים שלא הוכשרו וכו׳ ועיין רש״ש מש״כ על גירסת מהרש״א: י) ר״ל קושיא זו ועוד מה שהקשה ר״ת הכל כדפרשתי לעיל כו׳ (מהרש״ל): י) צ״ל לי (דפו״י): כ) נדצ״ל שמעתין: ל) נדצ״ל וכו׳ וכ״ה בארו״: מ) בראש איתא אפירקי וכצ״ל בתוס׳ (קרבן נתנאל) והיינו שאין לנו לחזר אחר ראיות והתירוצים לאפוקי שמעתא מדוכתיה ולהעמידה ביו״ט ובדפו״ר איתא אפירבי וכ״ה ברבינו חננאל: נ) צ״ל משפשף ענבים: ס) בדפו״ר איתא בשלקות ולפנינו להגיה ״בכבשים״ הוא ע״פ המהרש״ל, והיינו משום דהא רב מתיר בשלקות אף למימיהן, והגהת הב״ח תמוהה ואולי ג״כ נחכרין להגיה ״בכבשים״ ותיבת ״ובשלקות״ ט״ס:

עין משפט נר מצוה

מז א מיי׳ פי״ח מהלכות מועמדת מאכלין הל״ד: מז ב טוש״ע או״ח סימן שכ סעיף ח:

יז ג מיי׳ פ״ח מהלכות שבת הל״י וסה״מ הל׳ יג סמג לאוין סה טוש״ע א״ח סי׳ שכ סעיף ז:

יח ד מיי׳ פ״ט שם הל״י וסה״מ הלכה יב:

יט ה מיי׳ פי״ב מהלכות גרושין הלכה יא: סמג עשין נ טור שו״ע אה״ע סימן י״ח סעיף ג:

רבינו חננאל

פי הדד שנפסלה מאוכל והיא מכשרת במשקה ואותיב רבינא טמא מת שסחט זיתים וענבי׳ רבו׳. ופריקינן בסוחט לתוך הקערה. שהוא ודאי משקה. ומפני מה לא פריק פריק זה לגבי חולב עד אחא מתרי תלתא טעמא קאמר. א״ר ירמיה כתנאי המחלק בענבים לא הוכשר. פי׳ מחלק משששף פעמים [ס] שמתמצה בהן משקין ומחליקן בו ולפיכך אמר ר׳ יהודה הוכשר שכך משקה במדר הוא. ות״ק אמר משקה הבא לאוכל הוא וכאוכל הוא חשוב ואינו מכשיר. ובא רב הונא ופירש כי התנאין החולקין במחלק במחליק בענבים פליגי במשקה העומד לצחצחו ואלו החולקין במפצע זיתים בידים מסואבות פליגי במשקה העומד לאיבוד. א״ר זירא א״ר חייא בר אשי אמר רב סוחט אדם אשכול של ענבים לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה. וכן פירושו כל דבר הנסחט בקדירה הוא אוכל ומותר ולתוך הקערה משקה הוא ואסור זולתי הדג שאפילו סחיטתו בקערה שרי. והא דאמר כבשים שסחטן אמר רב לגופן מותר וכו׳. דברים פשוטין הן ואין צריכין לפנים ולא לפני פנים אמנם צריכין אנו לברר כמי ההלכה לפיכך אנו מזכירין דברי כולן: גופא כבשים שסחטן. כגון ירקות וראשי לפתות וכרוב וכל הדומה להן. אמר רב לגופן מותר כלומר סחטן להסיר ממימיהן ולאכלן מותר אבל אם כתתן למימיהן והוא צירן פטור אבל אסור. ושלקות כגון ירקות וכדומה להן שלקן מקודם השבת ונשארו במימיהן בהן וכן דגים מלוחין בין לגופו בין למימיהן מותר. ושמואל אמר אחד כבשים ואחד שלקות לגופן מותר למימיהן פטור אבל אסור. ור׳ יוחנן אמר אחד כבשים וא׳ שלקות לגופן מותר למימיהן חייב חטאת. ומותבינן עליהון סוחטין כבשים בשבת לצורך השבת אבל לא למוצ״ש זיתים וענבים לא יסחוט ואם סחט חייב חטאת קשיא לרב וקשיא לשמואל וקשיא לר׳ יוחנן וכל אחד מהן מתרץ מתניתא דא לטעמיה ודבריהן פשוטין הן. אבל אנחנו כותבין תירוץ טענא דר׳ יוחנן דהלכתא כוותיה דקיי״ל כל היכא דפליגי רב ושמואל ור׳ יוחנן הלכה כר׳ יוחנן ולפיכך מדקתקינן בדבריו להעמיד הלכה על בוריה. ר׳ יוחנן מתרץ לטעמיה סוחטין כבשים בשבת לצורך השבת אבל לא למוצ״ש ואחד כבשים ואחד שלקות לגופן אבל למימיהן לא יסחוט ואם סחט נעשה כמי שסחט זיתים וענבים וחייב חטאת. ולא הפרש בסחיטתן למימיהן בין קדירה לקערה אלא הכל אסור דהא סחיטת זיתים וענבים בין לקערה ובין לקערה למימיהן הוא צריך רא״ר יוחנן שהסוחט כבשים ושלקות למימיהן בסוחט זיתים וענבים וחייב חטאת. מתבאר שאין הלכה לא כשמואל ולא כרב שאומ׳ סוחט אדם אשכול של ענבים לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה. ויש שמעמיד דברי (רבינו) רב ושמואל ביו״ט מדדייק רב חסדא מדברי שמואל ואמר מדברי רבינו נלמוד הוחלב אדם עד לתוך

הודפס מאתר אוצר החכמה

דאמר להו לסהדי וזמנו הכתוב בתוכו לשלישות הגט לא מעלה ולא מוריד, ואי נמי בדיהביה ניהלה ואתיא כרבנן ובדלית ביה מעכשיו, והראשון נראה עיקר.

אלא רבא סברא דנפשיה קאמר. כלומר מסברא דנפשיה קא מפרש להו למתניתין בהכי מת דוקא אבל חלה לא ובסיפא מת והוא הדין לחלה משום דאין טענת אונס בגיטין, דסברא הוא דרבנן בכי האי מילתא תקוני תקנן משום צנועות ומשום פרוצות והני מתניתין למידק מינייהו דוקיא תני להו ולא שיהא רבא מתקן כך מסברא דנפשיה, כן נראה לי.

משום צנועות ומשום פרוצות. הכי גרסינן משום צנועות דאי אמרת לא ליהוי גיטא זמנין דלא אניס וסברה דאניס ומיעגנא ויחבה ומשום פרוצות דאי אמרת לא ליהוי גיטא זמנין דאניס וסברה לא אניס וקיימא ומנסבא ונמצא גט בטל, כך היא הגירסא ברוב הספרים, ויש לפרש כך משום צנועות דאי אמרת לא ליהוי זימנין דלא אניס ואע״ג דשרינן לה לאינסובי ולא מחזקינן ליה באנוס דזיל בתר רובא ורובא דאינשי לאו מינס אניסי ותו דאוקי גברא אחזקתיה וכי נפק לאו אנוס הוא, ואפילו בחולה תנן נותנו בחזקת שהוא קיים, אפילו הכי תדאג מלינשא והיינו דקרי להו צנועות, ומשום פרוצות דכי שרינן לה לאינסובי קיימא ומינסבא ולא דיקא שפיר דמימר אמרה כיון דאתני ולא אתא ליה קים לי בגויה דלא חאיש לתנאיה והיינו דקרי להו פרוצות משום דלא דייקו שפיר, ויש ספרים דגרסי בפרוצות ואמרה לא אניס והכל עולה לטעם אחד דהכי קאמר זימנין דאניס ואיהי לא דייקא ואמרה בדדמי דלא אניס דמימר אמרה אם איתא דאניס קלא אית ליה וקיימא ומינסבא.

דף ג׳ ע״א. כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושי מיניה. ואם תאמר מאי שנא מטבע במים שאין להם סוף דלא אפקעינהו רבנן לקידושיה משום עגינות, יש לומר דבכדי לא מפקיעי להו רבנן לקידושי אלא היכא דאיכא סרך גיטא כדהכא, אי נמי בעד אחד מעיד שמת בעלה דההיא נמי משום תקנת עגונות היא כדאיתא בריש פרק האשה רבה (יבמות פ״ח א׳) דסמכה אהימנותיה דעד ואפילו בגוי מסיח לפי תומו, ועיקר טעמא דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושיה מיניה, וכן פירש רש״י ז״ל בשבת פרק חבית (קמ״ה ב׳) גבי אין עד מפי עד כשר אלא בעדות אשה בלבד, ואע״ג דכי אתי בעל תצא מזה ומזה והולד מן האחרון ממזר גמור כדאיתא התם בפרק האשה רבה (יבמות פ״ז ב׳), היינו טעמא משום דלא אפקעינהו רבנן לקידושיה לגמרי אלא משום דסמכין אדיוקא דאיתתא ומימר אמרי איתתא דיקא ומינסבא וכיון שבא הבעל איגלי מילתא דלא דיקא שפיר, ומכל מקום מעיקרא לא אפקעינהו רבנן לקידושיה אלא משום סרך דעד אחד אבל בכדי בטבע במים שאין להם סוף לא תקינו.

והיא דאותבה אבי כרסיא ואתא חבריה וחטפה מיניה והוו תמן רב ברונא ורב חננאל ולא אצרכוה גיטא (יבמות ק״י א׳), אי נמי בתלוהו וקדיש דאפקעינהו רבנן לקידושיה כדאיתא התם בפרק חזקת הבתים (ב״ב מ״ח ב׳), התם משום דעיקר הקידושין שלא ברצון חכמים היו דהוא עשה שלא כהוגן, אבל במקום שחלו הקידושין ברצון חכמים והשתא הוא דאפקעינהו להו אי איכא סרך גיטא אין אי לא לא.

והכא נמי לאו אפקעתא גמורה היא אלא משום דאמדינן ליה לדעתיה דבעל דאסקה אדעתא לאונסיה ומדאיבעי ליה לאתנויי ולא אתני שמע מינה אחולי אחליה לאונסיה, ותדע לך דהא אונסא דלא שכיח כלל כגון אכלו ארי או נשכו נחש ונפל עליו הבית דלא מסיק להו אינש אדעתיה הויא אונס כדאיתא בפרק מי שאחזו (גיטין ע״ג א׳), אלא ודאי טעמא דאפקעינהו רבנן לקידושיה מיניה בשאר אונסין משום דמימר אמרינן דאסקינהו אדעתיה ואחולי אחלינהו הוא, ועוד תדע דהא למאן דאית ליה טענת אונס בגיטין ולא תקינו רבנן כלל לא משום צנועות ולא משום פרוצות באונס דשכיח כהפסקת נהרא אין טענת אונס ושרינן לה לעלמא משום האי טעמא דאמדינן ליה לדעתיה, והכא הכי קאמר שויוה רבנן לבעילתו בעילת זנות וכי היכי דלא לישוינהו רבנן לבעילותיו בעילת זנות אף הוא מסיק אדעתיה כל אונסא ואפילו אונסא דשכיח ולא שכיח ומחיל להו, ואפילו קדיש בביאה נמי מסיק אדעתיה הכי כי היכי דלא ליפקעינהו רבנן לקידושי מיניה והויא בעילתו בעילת זנות למפרע, אבל אונסא דלא שכיח כלל לא אסיק אדעתיה הלכך אכלו ארי אין לנו.

הא דאמרינן שויוה רבנן לבעילתו בעילת זנות. כתבתיה בפרק השולח (גיטין ל״ג א׳) בסייעתא דשמיא.

אונסא דשכיח שאני. מהא שמעינן דמאן דאית ליה אין טענת אונס בגיטין אפילו באונסא דלא שכיח קאמר, ומיהו באונסא דלא שכיח כלל כולי עלמא מודו דיש טענת אונס כדאיתא בפרק מי

פי"ב טז והכל נאמנים להעיד לה וכו' שמא יתכוונו לאסרה עליו ועדיין הוא קיים. כתב רבינו ועדיין הוא קיים לגמרנו אשם מת בעלה של זו שהוא קרובם של אלו והלכה ונשאת לאחר נאמנות אלו להעיד שמת בעלה האחרון ולא חיישינן שמאתה יעידו כדי לקלקלה שאינן חשודות להעיד שקר אלא להפריד בינו ובינה בלבד: כתב ה"ה עוד בגמרא חמות הבאה לאחר מבאן מהו וכו'. וג"ז לא מזכר בהלכות ובדברי רבינו ולא נתברר לי בזה טעם נכון וכו'. ולי נראה לטעמא דהרי"ף ורבינו דהאי תשאל מדרבנן היא ינקטינן דספיקא לקולא:

נא

השליח לי הואיל והבעל והשליח סועדין אותה אפשר שתעיז פניה ושמא לא נתגרשה: **יג** [א]שליח קבלה שקיבל גט לאשה ושלחו לה בפני שני עדים והגיע הגט לידה ונטלתו והרי הגט יוצא מתחת ידה. והיא אינה יודעת אם בעלה שלחו לה או שליח קבלה שלה או שלוחו של בעלה. הרי זו מגורשת כמו שביארנו: **יד** בא בעל וערער שלא כתבו. או שהוא גט בטל יתקיים בחותמיו שהרי עדים מעידים שהגט שנתנו לה יצא מתחת יד שלוחה שידו כידה. ואע"פ שהיא אינה יודעת הרי העדים ידעו ואם לא נתקיים אינה מגורשת: **טז** מי שהוחזקה אשת איש [ב]והלכה היא ובעלה למדינת הים ושלום בינו לבינה ושלום בעולם ובאה ואמרה מת בעלי נאמנת ותנשא או תתיבם. חזקה שאינה מקלקלת עצמה ותאסור עצמה על בעלה הראשון ועל זה ותפסיד כתובתה מזה ומזה ולהיות בניה ממזרין בדבר העשוי להגלות לכל. ואי אפשר להכחיש ולא לטעון טענה שאם הוא חי סופו לבא או יודע שהוא חי. וכן אם בא עד אחד והעיד לה שמת בעלה תנשא על פיו שהדבר עשוי להגלות. אפילו עבד או אשה או שפחה ועד מפי עד מפי עבד מפי שפחה מפי קרוביו נאמנים לומר מת פלוני ותנשא אשתו או תתיבם על פיהם: **טז** והכל נאמנים להעיד לה עדות זו חוץ מחמש נשים שחזקתם שונאות זו את זו שאין מעידות זו לזו במיתת בעלה שמא יתכוונו לאוסרה עליו ועדיין הוא קיים. ואלו הן. חמותה

א גם זה הלשון שם: ב טור שם סי' י"ז סמ"ג עשין נ':

נתן לי ואכל וכו' ומסקנא דגמ' ומבואר בהלכות דחייסינן לה והרי היא ספק מגורשת ומן הטעם שכתב רבינו כדאיתא התם:

יג שליח קבלה וכו'. גם זה כדרך מסדא דאמר דשלים נאמן וכיון שיש עדים שהיה הגט בידו אין בו חשש של כלום אבל לרב הונא איכא למיחש שלא יאמר הבעל לפקדון מסרתיו בידו הילכך כל זמן שהם בעיר אחת צריך ראיה שהבעל נתנו לה לגירושין, וכבר כתבתי זה פרק ו' אבל לרב מסדא אין אנו צריכים לידע כיצד בא לידו כיון שיש עדים שראוהו יוצא מתחת יד שליח קבלה וכן מתבאר שם בסוגיא לרב מסדא ופשוט הוא. וכשהבעל מערער ואומר מזייף הוא כבר נתבאר לדברי הכל יתקיים בחומתיו והכל מבואר במה שנזכר למעלה ולא חילק רבינו בזאת הבנת אלא שכל שיש שני עדים שראוהו יוצא מתחת יד שליח קבלה אין צריך לידע כיצד בא לידו ודבר ברור הוא ומתבאר שם:

טז מי שהוחזקה וכו'. יבמות (קי"ד:) ריש פ' האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים שלום בינו לבינה ושלום בעולם ובאה ואמרה מת בעלי תנשא מת בעלי תתייבם וכבר נתבאר פרק ט"ז מהלכות אישות שאם אמרה מת בעלי נתנו לי כתובתי אין ממתינין אותה לינשא אלא נתכוונה אלא ליטול כתובה מחייב. ומבואר כאן ובגמרא ויש בזה לדדין והכל מבואר בדברי רבינו ואמרו שם בגמרא תנא שלום בינו לבינה משום דקא בעי למיתני (סיפא) קטטה בינו לבינה תנא שלום בעולם משום דקא בעי למיתני (סיפא) מלחמה בעולם. פי' שאין אנו צריכין לידע בבירור ריש שלום בינו ובינה ושלום בעולם אלא שמתה דמלמת הכי הוא ומבואר כן בדברי רבינו

פרק י"ג שאין חוששין לקטטה ומלחמה אלא כשגודע שכן הוא, והטעם שכתב רבינו חזקה שאינה מקלקלת עצמה פרק האשה בתרא (יבמות ק"כ.): וכן אם בא עד אחד. משנה פרק האשה לרה (דף קכ"ב.) הוחזקו להיות משיאין עד מפי עד ומפי אשה (ואפילו *מפי עבו"ס) ומפי עבד ומפי שפחה:

טז והכל נאמנים. משנה פ' האשה שלום (דף קי"ז.) וכבר נתבאר למעלה פ"ז שיבמתה אפילו היא אחותה חזקתה ששונאה אותה וזכר כאן בירושלמי וכמו שכתבתי שם. ופירוש ואין מעידות זו לזו לא כלה לחמותה ולא חמותה לכלה ולא אשת האב לבנו ולא אשת הבן לאמו וכן בשאר וכן מבואר בגמרא שם ומובן בדברי רבינו. ובגמרא איבעיא להו בת

*גירסא זו אינה לא בבבלי ולא בירושלמי ועי' במוי"ט בפנים:

חמיה

לחם משנה

שאמרה לבעלה גירשתני ויש אחד שמעיד כדבריה אינה נאמנת והוציאו ממה שאמר כאן פרק התקבל ונראה ודאי דהך אתיא כפירוש קמא דהרא"ש ז"ל דמפרש הגט יוצא מתחת ידה דאיכא לפירוש בתרא הא אמר דסיוע דחד לא הוי סיוע, וקשה קצת דאיך כתב שם הפך מ"ש כאן בשם אביו דתפס כפירוש בתרא:

נא

משנה למלך

פי"ב טז וכן אם בא עד אחד וכו'. משנה בפרק האשה לרה הוחזקו להיות משיאין ע"פ ע"א. והרי"ש סי' קנ"ה אתריך להוכיח שאין ע"א נאמן בעדות אשה אלא מדרבנן והביא ראיה מדתנן ואח"כ בא בעלה אלא מזה ומזה וקתני בסיפא אליבא דר"ש ואם נשאת אלא ברשות מותרת לחזור לו כו' ואם איתא דע"א נאמן מן התורה מאום דהויא מלתא דעבידא לאיגלויי אמאי לא אמרינן נמי ברישא שנשאת ברשות ב"ד ובע"א שהיה מותרת לחזור כו' יע"ש בתוך. ויש להקשות בראיה זו דהא הוה ס"ד דתלמודא למימר דע"א מהימן מדאורייתא וה"ק מדקתני סיפא נשאת אלא ברשות מותרת לחזור לו מכלל דרישא ברשות ב"ד ובעד אחד אלמא ע"א מהימן מדאורייתא מנ"ל וכו'. אלמא ס"ד דרישא בע"א נאמן מדאורייתא ואעפ"כ לא הוה ק"ל לפוס ס"ד דאמאי תנא בנשאת ברשות ב"ד דהיינו בע"א דכיון דמדאורייתא נאמן ועוד מאי רשות ב"ד ולמה לריכה רשות ב"ד. וכבר הרגישו התוס' בזה וכתבו דהא דקרי ליה ברשות ב"ד לפי שיש דברים שאין נאמן להם ע"א לריכי ליטול גט ב"ד להתירה אבל בשנים הדבר ידוע ואע"ג דשבור עכשיו דנאמן מן התורה כמו שנים מ"מ אסור לחזור דבע"א הוה למידק אע"פ שהאמינתו תורה ע"כ. וא"כ מאי סייעתא מייתי הריב"ש דלמסקנא נמי איכא למימר האי סברא דהיה מייסב לקס"ד דהיה סבור שהוא מן התורה. ונראה דראוות הרב ז"ל הוא דע"כ למסקנא אין סברא לומר דמסיק דהוי ע"א מדאורייתא משום דהוה קשיא דמאי ברשות ב"ד. ובשלמא לקס"ד דהוה תלמודא מהדר למגמר נאמנות ע"א נאשה מן התורה ודאי לא הוה שייך להקשות מתלה דאי בע"א מאי ברשות ב"ד דהיה נדחק לפרש הכי וכמ"ש התוס' וניחא ליה לשאול מתלה מנ"ל האי נאמנות מן התורה אבל למסקנא דמלתא אי מסיק דהוי מן התורה משום דיעבד דכל דדייקא התורה האמינתו ודאי הו"ל לאתמוהי אמאי תנא בע"א ומאי רשות ב"ד שייך. אלא ודאי דלמסקנא מסיק שהיא מקנתא דרבנן ולא קשיא מידי. זהו לשון הריב"ש. שוב מצאתי קרוב לזה בקונטרס מהרא"ש בפירוש דברי הריב"ש ודוק:

טז והכל נאמנין כו' ואלו הן חמותה ובת חמותה כו'. משנה ביבמות פרק האשה בתרא (דף קי"ז.) הכל נאמנין להעידה חוץ מחמותה כו' ובטעמא דיבמתה פירש"י דיראה שמא סופה להיות לרתה ע"כ. והכוונה דאשת ראובן אינה מעידה לאשת שמעון שמת שמעון משום דאשת ראובן יראה שמא ימות בעלה דהיינו ראובן ותתייבם היא לשמעון ותהיה לרתה אשת שמעון. או שמא ימות שמעון ותבא אשת שמעון ותתייבם לראובן ותהיה לרתה: ויש להסתפק היכא דיש בנים לראובן ושמעון מהו דאפשר דלא אמרו דיבמתה אינה מעידה אלא היכא דליכא בנים לראובן ושמעון דאז חוששת למיתת ראובן או למיתת שמעון או היכא דליכא בנים לראובן אף שיש בנים לשמעון חוששת למיתת ראובן וכן היכא דליכא בנים לשמעון אף יש לו בנים לראובן חוששת למיתת שמעון. אך היכא דאיכא בנים לראובן ושמעון אפשר דמעידות זו על זו שהרי אין סופן להיות צרות. ואפשר לגדל ולומר דאף היכא דיש בנים לראובן ושמעון אינן מעידות משני טעמים. האחד הוא דכי היכי דאמרינן דחוששת שמא ימות בעלה אז יבמתה הכי נמי חוששת שמא ימות בנה או בן יבמתה או שניהם כאחד ימותו. והטעם השני הוא דאפשר דלא פליג רבנן בין יש לה בנים לאין לה בנים וכיון דבאין לה בנים חששו דלמא יעידו שקר ומש"ה אמרו דאינן מעידות אף בשיש להם בנים דליכא למיחש מיקרו דאינן מעידות דאילו לפירוש בתרא הא אמר דסיוע דחד לא הוי סיוע, וקשה קצת דאיך כתב שם הפך מ"ש כאן בשם אביו דתפס כפירוש בתרא:

נא

מגדל עוז

יג יד שליח קבלה עד אינה מגורשת. הכל פרק התקבל (דף ס"ד): **טז** מי שהוחזקה **א"א** עד שהוא מי. ביבמות פרק האשה שלום (דף קי"ד קט"ו) ופ"ק דעדיות: **וכן אם בא ע"א** עד על פיהם. ביבמות פרק האשה שלום שם ופרק בתרא דעדיות: **טז** והכל **נאמנים** להעיד לה עד וכמ בעלה. ביבמות פרק האשה שלום (דף קי"ז):

אפילו

שיאמר קברתיו: **כו** וכן אם יצאו עשרה בני אדם כאחד ממקום למקום והן אסורין בקולר או נושאים גמלים וכיוצא בדברים אלו. והסיח העכו"ם לפי תומו ואמר שעשרה אנשים שהלכו ממקום פלוני למקום פלוני והם נושאים כך וכך מתו כולם וקברנום משיאין את נשותיהן: **כז** ישראל שאמר מת איש יהודי עמנו במקום פלוני כך וכך צורתו וכך היו סימניו. [א]אין אומרים באומד הדעת פלוני הוא עד שיעיד העד שהוא פלוני ויזכיר שמו ושם עירו. אבל אם אמר אחד יצא עמנו מעיר פלונית ומת. מחפשין באותה העיר אם לא יצא משם אלא הוא תנשא אשתו: **כח** [ב]מצאו כתוב בשטר מת איש פלוני בן פלוני או נהרג פלוני בן פלוני ונודע שזה כתב ישראל הרי זה תנשא אשתו. וכן מי שנשתתק ובדקו אותו כדרך שבודקין לגיטין ונמצאת דעתו מכוונת. וכתב שמת פלוני בן פלוני [ג]סומכין על כתיבתו ותנשא. ואין בודקין עדי אשה בדרישה וחקירה שלא אמרו חכמים בדבר להחמיר אלא להקל משום התרת עגונה: **כט** [ג]אל יקשה בעיניך שהתירו חכמים הערוה החמורה בעדות אשה או עבד או שפחה או עכו"ם

א טור שם סמ"ג שם: ב עיין שם בטור בדין זה: ג גם זה שם:

דאמר בדדמי אבל כשאינו מכירו מיישינן דאמר בדדמי לפי שאין הדברים ברורים כמי שאינו מכירו עד דאמר קברתיו וכבר תלקו מהאחרונים בזה על הרב ז"ל. אבל דברי הרב נכונים כפשוטן של שמועות וכ"כ הריב"ש בתשובה שלא הצריך רבינו לומר קברתיו אלא כשאין העכו"ם מזכירו בשם כי כן מזכיר בגמרא בהנהו עובדי דאבא יודן בכלהו קברתיו והנהו הכי הוו שלא היה העכו"ם מזכיר המתים בשם אבל כשאומר העכו"ם מסל"מ איש פלוני מת תלינה לרב ז"ל שיצריך קברתיו שהרי באומו פרק עצמו כתב כיצד משיאין ע"פ עכו"ם מסל"מ ולא הזכיר כלל קברתיו וכן בכמה מקומות בפ' ההוא ובפרק שלפניו כי הרב ז"ל אינו סובר שנאמר בכל הנהו תלתא עובדי דעשה שהיה כך היה וכו' עכ"ל. ולי נראה מדברי רבינו שאינו מצריך שיאמר קברתיו אלא בעכו"ם אבל לא בישראל אא"כ אמר מת במלחמה או טבע בים. ונמוקי יוסף כתב שהרשב"א והריטב"א תמהו על דברי רבינו ולתקן דבריו כתב הריטב"א דכל היכא שהעכו"ם מכריז ואמר מאן איכא די פלוני בזה סגי בלא (שיאמר) קברתיו דכיון דמעייל נפשיה לאכרוזי ולמימר הכי אי לאו דקים ליה הכי דשכיב לא הוה קאמר אבל בעכו"ם מסל"מ בעלמא מיישינן דילמא אמר בדדמי וצריך שיאמר קברתיו וטעמא דמסתבר הוא עכ"ל. וה"ר אליה מזרחי ז"ל כתב בתשובה דרבינו לא מצריך למימר קברתיו אלא היכא דשייך אומדנא דדעתא והכא גבי עכו"ם שאמר איש שלא עמי מכאן מת דמצריך לומר קברתיו היינו טעמא משום דגבי הלכת הדרך שייך בה אומדנא דדעתא דלפעמים בהולכי שיירות כשהולכים בדרך וקרה לאחד מהם שנשאר מן החברה ובקשוהו ולא מצאוהו מושבים באומדן דעתם ודאי מת או נהרג דאזלי בתר רוב נפשדים מהחברה שהם ממים או הרוגים דאי לא מימת הכי א"כ הא דכתב ע"א שאמר ראיתיו שמת במלחמה וכיוצא בדברים אלו שרוצה למיתה אם אמר קברתיו נאמן ומנשא על פיו ואם לא אמר קברתיו לא תנשא מאי איריא מלחמה וכיוצא בהם אפילו בלא מלחמה וכיוצא בה אם אמר קברתיו אין ואי לא לא ועוד הרי הוא כתב בפרק הקודם מי שהוחזקה א"א והלכה היא ובעלה למדה"י וכו' ואפי' עכו"ם המסל"מ נאמן ומשיאין על פיו ובפ' הבא אחריו כתב כבר אמרנו שאם הסיח העכו"ם לפי תומו ואמר איש לפלוני שמת כמה היה נאה וכו' ה"ז נאמן ומנשא על פיו משמע דאינו מצריך לומר קברתיו. והתימה מהטור איך נעלם ממנו זה ואמר ואיני יודע מה צריך

לחם משנה

לא הצריכו קברתיו בגמרא גבי עד אלא גבי רעבון אבל בעלמא לא ולדברי הרשב"א ז"ל בכאן בע"א במלחמה או עכו"ם מסל"מ במלחמה קברתיו להרי"ף ולהרמב"ם וכתב שראוי לחוש להרי"ף ולהרמב"ם אבל בעכו"ם מסל"מ מת ביכשה זה הדעת הוא להרמב"ם לבדו ומעולם לא כתבו הריב"ש והרשב"א והר"ן שראוי לחוש להרי"ף והרמב"ם בזה דהרי"ף לא אמר כן אלא הרמב"ם לבדו ואין לחוש לו וכן מבואר בתשובת מהר"י בן לב מלק ג' שאלה י"ג כתב שם תשובת הרשב"א זו בענין עד אחד במלחמה במים וכן דברי הריב"ש ובשאלה ז"ב כתב דבענין עכו"ם מסל"מ דבענין קברתיו אין לחוש להרמב"ם דדעת יחידי הוא. כתב ה"ה לתת טעם לדברי רבינו והטעם שבלא הזכרת השם די משא"כ בשאר המקומות וכו'. אין להקשות א"כ ישראל שאמר שיצא אחד מעמנו ולא הזכיר שם שכתב מחפשין הא ניחא שם כיון שלא הצריכו שם דתבעי קברתיו. וי"ל דמ"מ ישראל שאני ולא אמרו כן אלא בעכו"ם מסל"מ דגרע טפי והוא פשוט:

כח מצאו כתוב בשטר מת איש פלוני בן פלוני וכו'. כתב ה"ה וכן מוכיח בהלכות בפ' מי שאחזו ע"כ. וטעמו שהביא שם הא דאמר בגמרא בודקין אותו בעדויות ואמרו שם בעדות אשה אקילו בה. וא"ת למה כתב על זה שמוכיח כן בהלכות הא גמרא ערוכה היא בפ' מי שאחזו וכן יש לתמוה על בעל העורים שכתב שדעת הרא"ש לפסוק לחומרא דלא תנשא דהא בגמרא אמרו דבדעת אשה נאמן מי שנשתתק. וי"ל דשאני מי שנשתתק דהשתא מעיד על זה ואפילו שמעיד בכתב אקילו ביה רבנן אבל כשמצאו כתוב בשטר איש פלוני מת לא ידענו שזה שכתבו כאן באורת עדות כתבו ואפשר שמשטה הוא כיון שלא ידענו שאמרו באורת עדות. וא"ת א"כ אינך כתב ה"ה שכן מוכיח בהלכות בפ' מי שאחזו מדהביא הך הא שאני ושאני כדפרישית. וי"ל דע"כ ההלכות לא קבירא להו האי חילוק דא"כ

משנה למלך

דאם בעלמא אפילו הזכיר שמו צריך שיאמר קברתיו ביכשה משא"כ בישראל לא היו מתירין בגמרא גבי טביעה בעכו"ם כיון שיש לחוש לבדדמי משני לדדים אי משום דאף בביכשה שייך גבי עכו"ם בדדמי מה שא"כ בישראל גבי מים שאפילו בישראל מושבין לבדדמי לא היה לנו להתיר ואפילו נשאת תנא. זה נ"ל לומר על לד ההכרח ודוק:

כז עד שיעיד העד שהוא פלוני ויביר שמו ושם עירו. בשמו ושם עירו סגי ולא בעינן שם אביו

מגדל עוז

אבל אם אמר אחר וכו' עד תנשא אשתו. פ' האשה שלוש (דף קט"ז): **כח מצאו** כתוב בשטר עד ה"ז תנשא אשתו. פ' האשה שלוש (יבמות דף קט"ז) וירושלמי וכתב ר"י אלפס סוף ה' יבמות: ובן מי שנשתתק בו' עד ותנשא אשתו. בגיטין פ' קולדיקוס (דף ע"ח) באומיתא דרב יוסף בר מניומי א"ר ששת: ואין בודקין עדי אשה עד עגונה. ביבמות פ' האשה בתרא (דף קכ"ב): **כט** אל יקשה בעיניך וכו' עד העד בשקר. פ' מצות חליצה ופ' המולך ושם הארוך ר"י אלפס בהלכות וריש פרק האשה שלוש

הגהות מיימוניות

כח [ד] כר' ירמיה דאמר בירושלמי הבי ותניא כוותיה ודלא כר' אבין בר כהנא שהולק עליו ותניא כוותיה דבשל סופרים הלך אחר המיקל מס"ה, ע"ב:

אהא

נשים. הלכות גירושין פי"ג

כה רבנן וכמה מקומות שאלו טעמא דעד אחד משום מלתא דעבידא לאיגלויי הוא א"נ משום דאיכא דייקא ומינסבא, ונראה לו שהטעם הראשון עיקר שעליו סמכו בדברים אחרים בגמ' כגון בהכרת שמות בגיטין ובחליצה שאפי' מפי אשה ומפי קרוב או קטן כמו שנתבאר פ"ד מהלכות חליצה ויבום והוא משום דהוי מלתא דעבידא לאיגלויי ולזה הזכיר רבינו בכאן טעם זה. וכבר כתבתי למעלה בראש הפרק דהיכא דנפקא לן דינא בין ב' טעמים אלו שאין רבינו סומך על זה כגון בעד אחד בקטטה כנזכר שם, ובהשגות א"א א"נ דאיכא דייקא ומנסבא (מפני תומר שהממרת עליה בסופה) ע"כ. וכבר בארתי דעת רבינו:

סליקו הלכות גירושין

עכו"ם המסיח לפי תומו ועד מפי עד ומפי הכתב ובלא דרישה וחקירה כמו שבארנו. שלא הקפידה תורה על העדת שני עדים ושאר משפטי העדות אלא בדבר שאין [כ]אתה יכול לעמוד על בוריו אלא מפי העדים ובעדותן כגון שהעידו שזה הרג את זה או הלוה את זה. אבל דבר שאפשר לעמוד על בוריו שלא מפי העד הזה ואין העד יכול להשמט אם אין הדבר אמת. כגון זה שהעיד שמת פלוני לא הקפידה תורה עליו. שדבר רחוק הוא שיעיד בו העד בשקר. לפיכך הקילו חכמים בדבר זה והאמינו בו עד אחד מפי שפחה ומן הכתב ובלא דרישה וחקירה כדי שלא תשארנה *בנות ישראל עגונות:

צריך שיאמר קבלתיו עכ"ל הרא"מ ז"ל. וכתב הריב"ש דקבלתיו לאו דוקא אלא כל שנתעסק בטלטולו ממקום למקום כדרך המתים ולא היה נודד כנף ופוזה פה ומנפנף או שהוא לא נתעסק אלא שמעיד שנתעסקו בו אחרים בהא סגי דהשתא ליכא למיחש למידי שכיון שנתעסקו בו הכירוהו וליכא למיחש דאמר בדדמי וכן ליכא למיחש שלא מת אלא דמתו ליה ברומחא או בגירא וכן במים אפשר שהמים בלבלוהו וסבר שמת שהרי התעסקו בו וראו בעוד שמת וכ"כ הר"ן בתשובה וכתב עכו"ם זה שאמר שראה אותו מת על שפת הים ושאל לצופה המגדל כמה ים שהגיע ליבשה וא"ל כמו ששה ימים כל כה"ג ודאי לא משמע דאיכא למיחש דאמר בדדמי עכ"ל:

סליקו הלכות גירושין

השגת הראב"ד

*בנות ישראל עגונות. כתב הראב"ד ז"ל אי נמי דאיכא דייקא ומינסבא, עכ"ל:

סליקו הלכות גירושין בס"ד

לחם משנה

הקילו בה רבנן וכתב שם המוס' (בד"ה מתוך) נראה לר"י דלית לן למימר אגן סהדי דדייקא ומינסבא ונאמן עד אחד בכך מן התורה אלא מתקנת חכמים הוא דנאמן ואין זה עקירת דבר מן התורה כיון שדומה הדבר הגון להאמין. וקשה בדברי רבינו דמרים לישניה ומסיפיה משמע דהסכים לדברי ר"י שכן כתב ברים לישניה אל יקשה בעיניך שהמירו חכמים וכו' ובסופיה אמר ג"כ לפיכך הקילו חכמים וכו' ובאמצע לישניה משמע איפכא דהוי מן התורה שכן כתב שלא הקפידה תורה וכו' וכן חזר ואמר לא הקפידה תורה עליו. וג"ל לישב לשונו דודאי מדרבנן הוא נאמן אלא שהקשה הקושיא שהקשו המוס' ואל יקשה בעיניך איך עקרו חכמים דבר מן התורה ומירץ שלא הקפידה תורה וכו' כלומר לא הקפידה תורה שלא נעקור ממנה אלא דבר שאינו עשוי להגלות אבל בדבר עשוי להגלות אע"פ שמן התורה צריך שני עדים מ"מ כשנעקור הדבר לא הקפידה התורה על עקירתו כיון שהוא הגון להאמין וכמו שכתבו המוס'. זה נ"ל לישב דעת רבינו והאל יתברך ילילנו משגיאות וירחמו מתורתו נפלאות:

משנה למלך

אשה בדרישה וחקירה דלדידי ממוונות מדמיגן להו וה"ה לכל דיני קדושין וגרושין ובסימן רס"ו כתב דאף למ"ד דעדי נשים בעו דרישה וחקירה היינו עד מיתת הבעל אבל בעדי גיטין וקדושין לכ"ע לא בעי דרישה וחקירה יע"ש:

הגהות מיימוניות

כט [כ] אהא דפ' החולץ (יבמות ל"ט) דפסיק הלכתא ואישתמודעינהו [גילוי מילתא בעלמא הוא] ואפילו מפי קרוב ואפילו אשה, פירש רבינו אלפס שהקרוב והאשה לא אמילתא דאיסורא קא מסהדי ולא אממונא קא מסהדי אלא מילתא בעלמא הוא דמגלו דהדין ניהו גברא פלן והא ניהי איתתא פלניתא וכו' הילכך שרי ליה לסהדא למסמך אפומיהו לאסהודי [עליוה] דההוא גברא או עילוה דהך איתתא בין לענין איסור בין לענין ממונא ודוקא היכא דליכא חששא דחשדא אבל היכא דאיכא חששא דחשדא וכו' לא סמכינן אקרוב ואשה והארך בדבריו. ומלשונו משמע דדוקא בעכו"ם שמסיח לפי תומו אז נאמנין, ואין נ"ל שהרי מוכיח בפרק הגוזל בתרא שאשה או קטן אין נאמנין במסיח לפי תומו אלא באיסורא דרבנן או באיסור דאורייתא בשבויה שהקילו בה דמנוולה נפשה או בממונא כגון שהיו הבעלים מרדפים אחריהם וכן משמע פ' בתרא דכתובות ופ' ביצד מעברין ופ"ק דפסחים והכא דאורייתא הוא. אלא נראה לומר שאפילו מכותנין להעיד משום עיגונא אקילו בה ובשבויה וכל הדומה לה הקילו בדאיתא בריש פ' האשה רבה אפילו באיסורא דאורייתא ולא חיישינן לחשד תדע שהרי כל קרוב אינו נאמן והכא נאמן ולא נימא דחשיד לשקר. ועוד יש לתת טעם דבכל דבר גילוי לא משקר בדאיתא בר"פ אין מכירין דמילתא דעבידא לאיגלויי לא משקרי אינשי והתם באיסורא דאורייתא נפקא מינה בגון תיקון המועדים יום כפור וחמץ בפסח, ראבי"ה ועיין בהלכות יבום פ"ד, ע"ב:

מגדל עוז

שלום משמע כן וכמה מקומות בתלמוד: לפיכך הקילו חכמים בדבר זה והאמינו בו עד אחד מפי שפחה ומפי הכתב ובלא דרישה וחקירה כדי שלא יהו בנות ישראל עגונות:

כתב הראב"ד א"נ להיא דייקא ומנסבא מפני מומר שהתמרנו עליה בסופה עכ"ל: **ואני אומר** איני רואה זה הטעם מוזכר אלא בעד אחד בלבד אבל בטעם עגונה שכתב ר"מ ז"ל מוזכר בכ"מ בעדות אשה ובשבויה הקילו משום עיגונא אבן על פי הסברא שניהם באחד טוענים:

כט [כ] אהא דפ' החולץ (יבמות ל"ט) דפסיק הלכתא ואישתמודעינהו [גילוי מילתא בעלמא הוא] ואפילו מפי קרוב ואפילו אשה, פירש רבינו אלפס שהקרוב והאשה לא אמילתא דאיסורא קא מסהדי ולא אממונא קא מסהדי אלא מילתא בעלמא הוא דמגלו דהדין ניהו גברא פלן והא ניהי איתתא פלניתא וכו' הילכך שרי ליה לסהדא למסמך אפומיהו לאסהודי [עליוה] דההוא גברא או עילוה דהך איתתא בין לענין איסור בין לענין ממונא ודוקא היכא דליכא חששא דחשדא אבל היכא דאיכא חששא דחשדא וכו' לא סמכינן אקרוב ואשה והארך בדבריו. ומלשונו משמע דדוקא בעכו"ם שמסיח לפי תומו אז נאמנין, ואין נ"ל שהרי מוכיח בפרק הגוזל בתרא שאשה או קטן אין נאמנין במסיח לפי תומו אלא באיסורא דרבנן או באיסור דאורייתא בשבויה שהקילו בה דמנוולה נפשה או בממונא כגון שהיו הבעלים מרדפים אחריהם וכן משמע פ' בתרא דכתובות ופ' ביצד מעברין ופ"ק דפסחים והכא דאורייתא הוא. אלא נראה לומר שאפילו מכותנין להעיד משום עיגונא אקילו בה ובשבויה וכל הדומה לה הקילו בדאיתא בריש פ' האשה רבה אפילו באיסורא דאורייתא ולא חיישינן לחשד תדע שהרי כל קרוב אינו נאמן והכא נאמן ולא נימא דחשיד לשקר. ועוד יש לתת טעם דבכל דבר גילוי לא משקר בדאיתא בר"פ אין מכירין דמילתא דעבידא לאיגלויי לא משקרי אינשי והתם באיסורא דאורייתא נפקא מינה בגון תיקון המועדים יום כפור וחמץ בפסח, ראבי"ה ועיין בהלכות יבום פ"ד, ע"ב:

סליקו להו הלכות גירושין בס"ד.

הודפס מאתר אוצר החכמה

שאלה   תשב"ץ   ס פא פב

פדי' יקום דבר . ואינו קשה כלל דהתם שהיא רוצה לסמוך לאורפי שפרא לאסוקי שבועת' ע"פ קרוב או אשה כשרים משום דאינו קים ליה בגוי' האידנ' לית לן למעבד הכי אבל במאי דאמרי ר"ע דהכי הו' קושטא דמילת' לית לי לאמנועי מלמעבד הכי אדרבא מחייב למרדף בתר קושטא' להוציא דין לאמתו ולפרו' סמכו הפוסקי' ז"ל בענין נחלה להוריד בה קרובים בעדות שדעת בני אדם אומדת שהוא מת וכן מצינו בבעלי התלמוד מורידין לנחלה קרוב מסופק באומדן דעתא דאמרי' בפ' חזקת (ל"ח ע"א) ההוא גברא שמעה לדביתהו דאמרה לברתה אמאי לא צניעת הך איתת' באיסור' עשרה בני אית לי ולית לי מאבוך אלא חד . כי קא שכיב אמר להו כל נכסי לחד ברי ולא ידעי לה מנייהו אתו לקמיה דר' בנא' א"ל זילו חביטו ליה לקברי' דאבוכון עד דקאי ומגלי לכו מאן מינייכו. אזלו כולהו ההוא דבריה לא אזל א"ל כולהו נכסי דהאי נינהו וכו' הרי שר' בנאה דרך אומדן דעת' בירוש' זו להפקיעה מאחרי' וליתנה לזה או שהוא אמד בדעתו שזה לא רצה לזלזל בכבודו הוא בנו ודאי . והכי מוכח ליש"י דגמ' דאמר ההוא דבריה לא אזל שרוב ממזרים יש להם עזות פנים או שאפילו תאמר אין כאן הוכחה שהוא בנו אבל אמר בדעתו של זה המת שכיון שהוא מסופק איזה מהן בנו וא"א לעמוד על ספק זה לעולם ולא רצה ליתן נכסיו אלא לא' מהם בודאי אומדן דעתא הוא שלאותו שהוא חפץ ביקר וכבודו מתן נכסיו אפי' אינו בנו לא במזלזל בכבודו לעשות חבוט בקברו אפי' הוא בנו ודומה לשודא דדייני דאמרי' בפ' הכותב (פ"ה ע"ב) נכי נכסי לטוביה ואוך שיהיה ענין זה או יהיה בו ענין אחר הכל היא מאומדן דעת' וכיון שמצינו לחז"ל שהם דנין מאומדן דעתא למדו הפוסקים ז"ל לעשות כן בכיוצא בזה וכן מצינו להרא"ש ז"ל שהוא מגדולי האחרונים ז"ל ודיינא הוא ואחית לעומק' דדינא דן כמה דינים באומדן דעתא כמ"ש בת' חשן המשפט והביא כמה ראיות כלם נכוחים למבין וישרים למוצאי דעת וענין שלמה המלך היה ביותר מאומדן דעתא ע"פ רוה"ק עליו ונמנע מזה משום דלא בשמי' היא ולא הי' רשאי לדון אלא כמה שאחרי' רבים . והשתא בנדון הזה יש לנו אומדן דעתא שזה מת בלי ספק שהרי יצא בפני עדים שמעידין שהפליג בספינ' וידעם שלא בא למחוז חפצו וידענו שלא נשבוהו שבאין וידענו שאינו במקומו' שהן סביב המקומות שהיתה הפלגתו בהם וא"כ מה נשאר לנו לומר שזה הצלוב או טבע בים ומת שם או תקפו השבאין חן בלבן ומת או יצא ליבשה והרגוהו לסטים ומת או הזמן לו חיות רעות ואכלוהו והרי הוא מת או מת ברעב ובצמא ואם היה קיים כבר בא וכל אלו הצדדין הן למיתה ולא נשאר צד של חיים אלא אם' רחוק מאד שהוא שנכנס במדבר והוא שם וכבר ידענו מאלו המדברות שאין זה מצוי כלל וכיון שיש לנו מה שמוציא זה הספק והוא אבדן הזכר שלא בא שום אדם מזכירו לחיים הרי הוא כמי שטבע במים שאין להם סוף בפני אדם ואפשר שנצול בחששא רחוקה ועם אבדן הזכר אנו מורידין קרוביו לנחלה וכן נמי בכאן מכמה צדדין שיש למיתה יש צד א' לחיים וכיון שאבד זכרו נכנס היורש לנחלה ע"פ ידיעתנו ואומדן דעתנו ומצאתי ירושלמי אפשר שהוא ראיה לזה כביאוהו המפרשים ז"ל ללמוד ממנו שעד א' נאמן במלחמה והכי גרסי' התם(יבמו' פט"ו ה"ח)חד בר נש אתא ביומוי דרבי אמרין ליה ההו' פלן אמר לון מית ההוא פלן אמר לון מית אמרין ליה וכלהון מייתין אמר לון ואילו הוו בחיי' לא הוו מייתו ר' ירמיה בשם ר' חנינא מעשה בא לפני רבי ואמר מהו דהשאת נשאת מאן דלא נשאת לא תנשא ע"כ . וענין זה הירושלמי הוא שאותו אדם יצא עם סיעה של בני אדם ובשעת מלחמ' הי' כדמוכח התם וחזר לבדו והתחילו לבדקו אם' לא' היכן הוא והוא היה משיב על כל א' מת ואמרו לו על הנשארי' והי כלן מתים הם והוא לא השיב בהדיעות מתי' הן אלא אמר ואם היו חיים לא היו באים ואמר רבי שאין מוציאין הנשים הנשואות אע"פ שנראה דבדדמי הוא מעיד ומ"מ לכתחלה לא מנסבינן להו והרי אנו יודעין בזה הנדון מעצמנו מה שידע ר' מעדות אותו עד שאמר·ואלו הוו בחיין לא הוו מייתו ג"כ אנו אומרים זה שיצא בספינה ולא בא והפליג במקום סכנה דהיינו במים שאין להם סוף וגם במלחמה הקרובה אליו מהשבאים שיצאו אליהם ואותן שהיו עמו הגיעו עד שערי מות והנה חזה אלו היה בחיים לא היה בא וכיון דר' התיר הנשים הנשואות כ"ש שיש לנו להכניס האחין לנחלה שהרי הקלנו בענין זה בנחלה יותר מן הערוה כדעתו של הרמב"ם ז"ל והמסכים אחריו וא"כ הרי יש לנו ראיה ברורה שנכסיו של זה הנטבע הן בחזקת יורשיו וברור הוא . ושלום המעיר הרכיפי'

ענין פא נמצא שעלה בידנו מכל זה בלשון קצרה לתלמידים שאין אנו צריכין בזה הנדון לעדות גמורה ולא אפי' לגלוי מלתא שהרי הנצרף מה שיודעין קהל ב"גאיה שמעידין שזה נכנס בספינה עם העד הזה שבא לאלג'אזייר עם מה שיודעין קהל אלגאזייר שיודעין בבירור שקרוב לאותו זמן בשיעור המורגל להתעכב בים הבאי' משם יצא העד הזה שהיה עם זה שאומרים עליו שמת וזה לא יצא אפילו לא הזכירוהו לחיים ולא למות ונצרף עם זה מה שיודעין שהשבאים לא נטלוהו כי הבאי' ממיורקה אשר שם הלכו השבאים ההם לא הזכירוהו ואלו שבאוהו היה מתפרסם הדבר עם פרסום השבי והמלקוח . ונצרף ג"כ מה שיודעין שאינו במקומות שהן על חוף הים בין בג"איה ואלגאזייר ולא סביבותיהם א"כ בהצטרף כל אלו הידיעות והודאי מתפרסין הן והוא עדות אחת ולא תלי דבר כדמוכח בפ' חזקת (ל"ו ע"ב) דדמי נשלש כתות מעידות על ג' שני חזקה דהוו זמנים חלוקים ולא דמי לשתי כתות מעידות לשתי שערות אחת בגבה ואחת בכרסה כיון דבזמן אח' קמסהדי הו"ל תלי דבר כמו שפי' שם הרמב"ם ז"ל והרז"ה ז"ל וכן בפ' כיצד הרגל (כ"ד ע"א) אמרינן העידוהו שלש ברא' ושנים בשני' ושני' בשליש' הרי כאן ג' עדיות והן עדות אחת והוי מועד. א"כ הרי הוא כאלו נצל למי' שאין להם סוף בפנינו שאע"פ שאשתו אסורה דשמא הזמן לו דף או עדרו גל

או הולה אחרת שהאחין נכנסין לנחלה ע"פ עדות זו עם אבדן הזכר וזה ברור אין ספק בו וכ"ש שאפילו היינו צריכין לקצת ראיה כגון גלוי מלתא יש כאן גלוי מלתא . ומנא תימר' דמפקי' ממונ' בגלוי מלתא דתנן בפ' האש' שנתאלמנה (כ"ח ע"א) אלו נאמנין להעיד בגדלן מה שראו בקטנן וכו' שאשה פ' יצא' בהינומא וראשה פרוע ומגבינן לה מאתים אע"ג דאיכא עדים בעולה נשאתיה ואין לה אלא מנה ואמרי' בגמ' דטעמ' דכיון דרוב נשים בתולו' נשאות גלוי מלתא בעלמא הוא והא הכא משום דאיכא רובא אע"ג דמיעוט נמי בעולות נשאות מיעוטא דשכיח הוא נאמן עד אחד שאינו ראוי אפילו לצירוף דהא קי"ל בגטין (כ"ג ע"א ע"ב) ובכתובות (קכ"ח ע"א) דבעי' תרתי בכשרות . הכא דרוב הצדדין שיש לתלות למיתה שכיחי טפי ואותו מיעוט שיש לחוש לחיים הו' חשש רחוק כ"ש שנאמין בו עד א' הכשר לצרוף בעדות גמורה לגלויי לן מלתא בעלמא דהאי גברא דהוה קמן ונתעלם מן העין דהוה כמים שאין להם סוף וכ"ש שהשים מסל"ת זה שלא בפני זה מצינו בבעלי הגמ' מוציאין ממון בעדותן במילתא דעבידא לאגלויי כי הכא וכ"ש שאפילו היינו צריכין עדות גמור' בזה יש לנו לומר דקי"ל כדיינא ולכ"ע שזה העד אינו משקר כלל ונאמן בשנים וכ"ש שנראה דעת הרמב"ם ז"ל שעד א' נאמן בעדות מיתה להכניס אחים לנחלה וכ"ש בצרוף מסל"ת וכ"ש כשהמסיחי' הן רבים וזה שלא בפני זה דבהאי האי ליכא למיחש לשקר' וכיון דלשקרא לא חיישי' תו לא צריכי' ב' עדי' דלא איברו סהדי אלא היכא דאיכא למיחש לשקרא כי העיקר בכל זה ידיעת האמת ואל אלהים אמת ינחנו בדרך אמת אמן . ולפי דרך זה כיון שהדבר הוא ברור לנו ויש לנו ראיות ברורות שהאספנע מת הרי זה היורש נכנס לנחלה ואע"פ שמ"מ נראה צריך שיאבד זכרו נראה דבזמן כזה מצינו למימר שנאבד זכרו לפי מה שאנו חוששין מהמקומות שיכול להיות שם שאין לחוש שיהי' במדי או בעולם שאין לנו לחוש שהלך שם בגולה פרחא וכ"כ הרשב"א ז"ל בחדושי יבמות בשם הראב"ד ז"ל ולפי המקומות הקרובים למקום טביעתו שאפשר שהוא שם אין לחוש שיהיה שם חי שא"כ היה בא או נשמע שהוא שם וכיון שכן היורש יורד לנחלה למכור כיורש ודאי וא"צ אפוטרופוס כמו שכתבתי . ועוד שלפי מה שאומרי' הגיע לפלגות בין בשנים בין בסימנין והקרובים הם שני הדרכי' זה לזה ואין פירסם אלא שלפי הדרך הראשונה אינו יורד בנכסי' אלא לאכול לא למכור . ולפי הדרך השנית יורד להם אפילו למכור ולפי דעת הרמב"ם ז"ל אין ביניהם כלום במסלסלין לפי דעתי :

ועתה ראה גם ראה הדרך הראשונה עם טוחה הגרה כמה היא ארוכה למגוח דרך איך יהיו אלו הנכסים ליורש לאכול פירותיהם ויהי' הקרן קיים . וכמה היא רחוקה מהשכל שיהיו נכסים אלו מונחים עד שיבא אליהו וישיב ממצולות ים כי לא יבואו עדי' לעולם שמת וגם הוא לא יבא לעולם שהרי הדברי' ברורי' שהוא מת . ואמת הדרך הב' עם טוחה ארוכה ובראיו' מפוזרות העלינו מה שהעלינו ממנה כמה היא קצרה להגיע לעקר הדין בזה ומסכמת אל האמת הנגלה לנו במיתת זה הצלוב ולהסיר מעל ב"ד טורח פקוח נכסים אלו וכל העם על מקומו יבא בשלום כי הנפקדים יסירו מעליה' זה הפקדון לצאת ידי שמים וגם לצאת ידי אנשי לנו ורבו האנסין דאמרי ממון שאין לו תובעים למלכא . וגם היורש יזכה במה שהקנו לו מן השמים. וגם שלום על דייני ישראל. ושלום רב לאוהבי התורה ואין למו מכשול . והש"י ברחמיו ישימנו מהכתות האוהבות שלום . וישא פניו אלינו וישם לנו שלום :

ענין פב על ענין הסכר . זה ר"ל לפרש בלשון הרמב"ם ז"ל כמ"ש בפ"ז מהלכות נחלו' והאמת יראה לנו דרכו :

כתב ז"ל אין היורשין נוחלין עד שיביאו ראיה ברורה שמת מורישן פי' בא למעט שאין נוחלין בראיה שהקילו בה חכמי' ז"ל משום עגונה אלא כאותה ראיה שהיא ראיה ברורה מדין תורה ולא הוצרך הרב ז"ל לומר כן דפשיטא שאין מקילין בזה יותר משאר דיני ממונות אלא משום דלפעמי' אנו צריכין לומר שזה שהעידו עליו שמת מת ודאי ותנשא אשתו ואע"פ אינה ראי' לגביה נחלה שאם הקלנו בה משום עגונה . לענין נחלה לא הקל יותר מדין תורה . והוציא כן הרב ז"ל מההיא דתנן בפרק האשה שלום (קט"ז ע"ב) בש"א תנשא ותטול כתובתה וכו' א"ל ב"ש התרתם הערוה החמורה לא תתירו את הממון הקל א"ל ב"ה מצינו שאין האחין נכנסין לנחל' ע"פ ולא פי' הרב ז"ל מה היא ראי' ברורה שמדין תורה היא ראי' גמורה ומה היא ראי' שאינה אלא מחמת קולא משום תקנת עגונות אלא הכ' ז"ל אבל אם שמעו בו שמת או שבאו הכו"ס מסל"ת אע"פ שמשיאין אשתו ע"פ ונוטלת כתובתה אין היורשין נוחלין ע"פ עד כאן . והרי לשונו זה סתום שלא פי' שמיעה זו היאך תהיה שאפשר שתהי' שמיעה שמחמת אותה שמיע' אנו מתירין אותה מד"ת ולא מדין קולא דרבנן אבל סמך לו הרב ז"ל על מה שפירש בזה במקומו שהוא כתב בסוף הל' גרושין ז"ל אל יקשה בעיניך שהתירו חכמים בעדות אשה אפי' שפחה ועד מפי עד ומפי כתב בלי דרישה וחקירה כמו שביארנו שלא הקפיד' תורה על העדאת ב' עדים ושאר משפטי העדות אלא בדבר שאין אתה יכול לעמוד על בוריו אלא מפי העדים ובעדותן כגון שהעידו שזה הרג את זה או שזה הלוה את זה אבל דבר שאפשר לעמוד על בוריו שלא מפי עד זה אם אין הדבר אמת כגון זה שהעיד שמת פלוני לא הקפידה תורה עליו שהדבר רחוק הוא שיעיד בו שקר לפיכך הקלו חכמים בדבר זה והאמינו בו ע"א מפי עבד מפי שפחה מפי הכתב ובלי חקירה ודרישה כדי שלא ישארו בנות ישראל עגונות עכ"ל ופירש לנו בכאן שלא הקלו חכמים בדבר זה אלא אם אותו שמעיד הוא מעיד מפי אחר דהשתא תלי לאשתמועי אבל אם אותו שמעיד הוא מעיד ע"פ הראיה הוא נאמן מד"ת שהרי לא הקפידה התורה בדקדוקי עדות בכיוצא בזה דכיון דמד"ת הוא נאמן ולא מתקנת עגונות בלחוד אפי' בנחלה הוא נאמן שלא חלקה התורה בעדות בין ממון לערוה אבל אם אותו שמעיד

הודפס מאתר אוצר החכמה

קדושין גמורים עד שתשתחרר וכיון שנשתחררה גמרה קדושין כקדושי קטנה שגדלה ואין צריך לקדשה קדושין אחרים בא אחר וקדשה אחר שנשתחררה הרי זה ספק קדושין לשניהם ואיזה היא שפחה חרופה האמורה בתורה מי שחציה שפחה וחציה בת חורין שקדשה עבד עברי עכ"ל, הרי שמדמה קדושי קטנה שגדלה לקדושי [מי] שחצייה שפחה וחצייה בת חורין ובקידושי חצייה שפחה כו' כתב דלכשתשתחרר גמרה קידושיה והיינו דר' זירא בפרק השולח (גיטין מג, ב) ושם מוכח דלר' זירא דאמר גמרו קידושין דהויא מקודשת מדאורייתא ואפילו לחייב מיתה הבא עליה, דגרס שם אתמר חצייה שפחה וחצייה בת חורין שנתקדשה לראובן ונשתחררה וחזרה ונתקדשה לשמעון רב יוסף בר חמא אמר רב נחמן פקעו קדושי ראשון ורבי זירא אמר רב נחמן גמרו קדושי ראשון א"ר זירא כותי דידי מסתברא דכתיב לא (ימותו) [יומתו] כי לא חופשה הא חופשה ימותו. הרי לך דלמ"ד גמרו קדושין הרי היא כאשת איש גמורה אחר שחרור לחייב מיתה הבא עליה מכח קדושין דקודם שיחרור. ואע"ג שכתב שאם בא אחר וקדשה הרי זו ספק קדושין היינו דמספקא ליה אי הילכתא כר' זירא אן כרב יוסף בר חמא. וכן משמע התם דמסופק ליה לרב חסדא בהכי. ומ"מ כי אמרינן גמרו כו' צ"ל היינו מדאורייתא כמו שהוכחתי, ובאומרו גמרו מדמה לה לקטנה א"כ משמע דאית ליה לקטנה שגדלה מקודשת מן התורה או לכל הפחות מספק דאורייתא כדמספקא ליה לר"ח כדכתב רב אלפס. ואלו בהלכות גירושין פרק י"א[30] כתב וז"ל קטנה שלא מיאנה והגדילה אעפ"י שלא בעלה משנעשית בת י"ג(יט) שנה ויום אחד כו' עד ולא בא עליה אחרי שגדלה שתהיה א"א גמורה וכמו שמסיים שקדושי קטנה הם מדברי סופרים כסוגיא דפ' יוצא דופן דלעיל ולעיל משמע איפכא כמו שכתבתי. גם דברי רב אלפס בזה מגומגמים[31] שהרי מתחילה כתב שסבר ר"ח(כ) שנסתפק אי קדושי קטנה גדלה בהדה או לא ופסק לחומרא מסברא מעלמא. וא"כ מספקא ליה אי הוה מקודשת דאורייתא או לא כדהוכחתי לעיל מדקאמר רבי גמליאל תצא הלזו משום אחות אשה וכן מדהוה בעי לאוקמי ההיא דרב דאמר דאין צריכה גט משני אע"ג דלא בעל, ואח"כ מביא ההיא דיוצא דופן ומסיק דאינה מקודשת אלא מדרבנן היכא דלא בעל נראה ג"כ כמסתפק אי איכא למיחש לקדושי תורה כגון דגדלי בהדה או לא.

וכלל העולה בנדון שאנו עומדים עליו לפי הנלע"ד דלכתחילה אין להתירה לינשא לכל הפחות אם היו קדושיה בעין בשעת גדלות מאחר ששוין כל הני פוסקים דלעיל דאם קדושיה בעין בשעת ריצוי האב דחלו הקדושין ואם כן הוא הדין שיש לומר שחלו הקדושין כשגדלה (הקדושין) ונתרצית ואע"ג דאיכא למימר דדוקא נתרצית בפירוש כדכתבתי לעיל. מ"מ יש פנים בהפך כדכתבתי לעיל גם לפי פסק ר"ח. וכן מתוך דברי רבי' פרץ בהגה"ה דמשמע דלא בעינן ריצוי בפירוש כמו שכתבתי לעיל בארוכה, גם לא שיהיו המעות בעין בשעת גדלות.

ואף אם לא היו הקדושין בעין בשעת גדלות רואה אני להחמיר שלא להתיר בלא גט משום חומרא דאשת איש. אך אם כבר הורו המורים ועשו מעשה. ואתם רבותי שבפרובינצ"א תסכימו בדבר כדי אתם רבותי לסמוך עליכם אפי' שלא בשעת הדחק ומצורף כי לפי דברי רב אלפס במסקנא משמע דקטנה שהגדילה לא חלו קדושיה כי אם מדרבנן, וכן מתוך מה שכתב רבנו משה בפרק י"א דהלכות גירושין וכן הראב"ד[32] תמה על אשר כתב רב אלפס דיש להסתפק אי הלכתא כרב ששת דאמר אפי' בלא בעל גדלי קידושיה וכתב דליכא שום ספיקא בזה דודאי בעל אין לא בעל לא דשינוייא דשני רבין בריה דרב נחמן שינוייא מעליא, עוד כתב וז"ל דבר ברור הוא דאם לא בעל ונתקדשה לאחר צריכ' גט מראשון מדרבנן ומשני מן התורה וכולהו מודו בהאי מילתא לבר משמואל עכ"ל. הרי לך מתלתא דלכי גדלה אינה מקודשת אלא מדרבנן וא"כ בדיעבד יש קצת לסמוך ולומר דווקא ביתומה שתקנו לה נישואין ועד עתה היתה אשתו ומקודשת למיאון הוא דאמור רבנן דמקודשת לכי גדלה דלמא אתי לאיחלופי בבעל אבל ביש לה אב אפי' מדרבנן ולא מקדש' כיון דבקטנותה לא תקנו לה נישואין לדברי החולקים על ה"ג לא אתי לאחלופי בבעל כדפרישית לעיל[33] ולכאורה רב אלפס ורבנו משה פליגי אהלכות גדולות דאל"כ לא לישתמט בחד דוכתא דלימא אם הלך אביה למדינת הים דמקודשת מדרבנן אלא אדרבה קא פסקי (ודנו) [ותנו] דנתקדשה שלא לדעת אביה דאין מקודשת כלל משמע דלא שנא אביה כאן לא שנא אביה במדינת הים. גם כתבו התוספת שאנ"ץ דלכאורה השאלתות[34] פליגי אהלכות גדולות גם הגאון רבנו יצחק בעל התוספת סתר דבריהם מכח ראיה הלא היא כתובה על סמ"ג[35] וכן בתוספו'[36] ומ"מ רבו הפוסקים אשר מתוכם יש ללמוד איסור כדכתבתי לעיל וחלילה להתירה לינשא.

ואם יאמר (ו) האומר דמשום עיגתא נקל עליה. אדרבה משום חומרא דא"א יש להחמיר עליה דפשיטא דאנו בעניותינו אין לנו להקל משום עיגתא אלא במקום שהקילו חכמים כגון בעדות אשה שהם היה בידם כח להקל[37] או משום דכל המקדש כו' כמו שכתב הרשב"א[38] או משום דיש כח בידם לעקור דבר מן התורה ואפי' לרבא(כא) דפליג אדרב חסדא ואומר דאין ב"ד מתניכב) לעקור דבר מה"ת בפ' האשה (יבמות פט, ב) מודה רבא(כג) בהא משום שהדבר ראוי להאמין כדפי' התוספות בשם ר"י[39] או משום דאפילו מדאורייתא נאמן עד אחד כיון שהדבר עשוי להגלות כדמשמע מתוך דברי רבנו משה[40]. ואף גם זאת אי לאו טעמא מתוך חומר שהחמרת בה בסופה הקלתה עליה בתחלתה לא היינו מתירים משום עיגונה כדמוכח בריש האשה רבה (שם פח, א) דגרס שם א"ר זירא מתוך חומר שהחמרתה בה בסופה כו' ופריך לא ליחמור ולא ליקיל ומשני דמשום עיגתא אקילו בה רבנן

חילופי גרסאות ותיקוני טעויות: יט) צ"ל י"ב. כ) בר"ף שלפנינו לא הזכיר ר"ח. כא) צ"ל לרבה. כב) צ"ל מתניך. כג) צ"ל רבה.

30. ה"ו. 31. ע"ש בספר הזכות. 32. בהשגות על הרי"ף שם. 33. וכאן לא הזכיר שיטת הרמ"ה הנ"ל דלפ"ד יש לחוש אף למאי דפליגי על ר"ח ועי' הערה 27. 34. פרשת משפטים. 35. עשין מח. 36. קידושין מה, ב ד"ה בפיחש. 37. ב"י סי' יז דף לא, א. 38. הובא בש"מ כתובות ג, א. 39. שם ד"ה כיון. 40. פי"ג מהל' גירושין הכ"ט ועי' בפ"ת סי' יז ס"ק יג.

מן האדמה והמלה כעבד עומה בגידין בל בהתכי ותש"כ הרמב"ם ז"ל שכות בעלם התחתון שים בו קשקשים כדגים כבר חמהו פליו כל האחרוני ז"ל וכן חזר בו ולא לא אין דבריו נכונים בעלמ' וזה לשון הראב"ד ז"ל בהשגות אי"ל אזו מדוש גדול אלא שזמחי כמוהו ומעולם לא בדקתי בלומה הגידין אלא מן האדמה והמלה כעבד עומה בגידין בל בהמה ואמת הוא שהם יודעין עד לעמה אלא שהם מחקשרים ומתחזקים בארכובה ומשם הם מין ומפרנסין את הגוף ע"כ. מה שאמרו לך מבמי כי אני מחזיר סירבה הבמלה' בחומה וארוכה לעבדם הכבד במקום האדם אבל לא במקום אלוקן כמהו לך כי לא היו דברים משלם ומש"כ הרמב"ם ז"ל הקיבה שיקבה והלב מהאל סוחם וכו' והכיות בלשון מרפאה הכבדה מקום אלוקן הבה הוא מפני שאלוקן הוא הלב שהוא ואולרך לומר שאינו סוחם מן הבשר שהזכיר אחרים אלו כן קנים ונקב שנחתם בחחד מקן אינו בחתוי הבשר שאלת אין לשוני לעוות ולבאר מין למקומי ומה הרמב"ם שכות שבת מרוח מאם הרוחם יום ג' מרבת הבריו בך כל גויי הארץ דורש שלומך יצחק ב"ר ששת אלה"ב :

קנה • בגאיה לבבון רבי שם טוב הלוי ז"א

ידיד ולא הגיעתני לגרוך הבשולפת הפירי' ודברים על הפיסם דטרים ומל מי שהורה שכות הרמב"ם ז"ל במש"כ (פ' ז' מהלכ' נחלות) אין הירבין טולין עד שיבילו לאיה ברורה שמת מוריש. אבל אם שמעו בו שמת לא שבאו פחים מסיחין לפי אומן אל"פ שמסיחין את אשתו על פיסם ונטלת כתובתה אין הירבין טולין על פיסם ע"כ. והורה שאין כונת הרמב"ם ז"ל אלא בעד מפי עד לא מפי שפחה לא בכותי מבית לפי שעמו שכות עדות מדבבן מחמת קולא לעבוטות אבל בעד אחד בבר יורדין בנחלה על פיו מפני שכות דבר הבשרי לבגלות ואינו מחמת קולא מדבריהם אלא מדין תורה והבית לאיה לזה ממש"כ הרמב"ם ז"ל (בטוף הלכות גרושין) וז"ל אל יקבה בעיניך שבתיבו חכמים בעדות אשה אפי' שפחה ועד מפי עד ומפי הכתב אלא דרישה וכו' עד כדי שלא יבאתו בנות ישראל ענוגות ע"כ. נראה שלא הוקשה לו בלוש בעדות עד אחד ולזה לא הזכיר בבאן שבדי לחבלה (פ"ב מהלכות אלו) וז"ל בא עד אחד והעיד לה שמת בעלה הגבת על פיו שבדבר עבוי לבגלות אל"ל. ושאל מה שבאה בהלכות גרושין סוף המש"כ בהלכות נחלות ועדות בורוה שבאה שם הולל אם עדות עד אחד כיון שהוא נאמן מן הבורה במילתא דעבידא לאגלויי שהרי אמרו ז"ל שעד אחד נאמן לומר קדשו ב"ד את הבעל הא"פ שאין בו עשה ענוגות אלא מפני שהוא עבוי לבגלות ואע"פ שבתיקון המועדות יש בו בית בחמן בפסח ועבוי יום הכפורים ואם כן אין להחמיר בחמן יותר מעתה דיני הורה שבתורה לא חלקה בנפש. והבית לאיה ממש"כ הרמב"ם ז"ל (פ"ד מהל' יבום) ואפילו עבד או קטן שהוא מביר ונכון נאמנין לומר זהו פלוני אחי פלוני הו יבמתו ותלין על פיהם וכן בשאר עדיות של תורה בין לעדות ממון בין לעדות איסור בזה דבר עבוי לבגלות הוא וכו' ולכן יש לומר שלא מצא הרב בהלכות נחלות אלא בתיעה שמת בגון שיאמר עד א' שמתה שמת פלוני דנאמן להחיות להנשא אפני שנולה ואינו נאמן לנחלה וכן מבית בא תוצא ע"כ דברי הבורה שהוא אפי מה שבאין מדברי הרמב"ם ז"ל בהקדמה :

ואתה אמרת שלפי דעתך אין עד אחד נאמן מן הבורה בין בדבר שאין עשוי לבגלות כדכתיב לא יקום עד אחד באיש וכו' אולתי בשני מקומות בסוטה אחר קטי וסחיירה בעדים אם בא עד אחד והעיד שנבעלה אינה סותה והאורה על בעלה לשולם ויולאה בלא בתובה ואפילו היה עד זה אחד מעדי בחירה שנאמר ועד אין בה וכדי עד ממש"כ זה הרמב"ם ז"ל (פ"ח מהל' סוטה) ואפי' אשה ועבד ושפחה ופסול לעדות בעבדה מדברי סופרים וקרוב נאמנים בעדות זה הואיל וקדם הקרוי והסחירה בעדים בשרים והבורה בחקיינה עד א' בעומאה הרי כלן בשרים בעדות עומאה כמו שבאר זה הרמב"ם ז"ל (בפרק הנזכר) וכן בשגלה עדופה עד אחד נאמן מן הבורה אלא חפרף דכתיב לא יעמד מי הכהו דדייקינן הא יעמד לא היו שוקפין ואפי' בעד א' לא אשה לא עבד לא שפחה לא פסול עדות מ"מ וכ"כ הרמב"ם ז"ל (בפי"ם מהל' רוצח ושמירת נפש) אבל בעדות אשה שמת בעלה אע"פ שהוא דבר העשוי לבגלות אין עד אחד נאמן מן הבורה אלא מדבריהם וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפירוש (פיה מהלכות עדות) וז"ל בשני מקומות בתמיה בתורה עד אחד בעומה אלא הנשחה מי שהרי' ובעגלה עדופה אלא חפרף כמו שבארנו במקומם וכן מדבריהם בעדות אשה שיעיד לה שמת בעלה וכו' הרי שבאר הרב ז"ל שאפילו בעדות מיחה שהוא דבר העשוי לבגלות אינו נאמן מן הבורה אלא מדבריהם ולא כמו שבאין המורה אל הבשיב :

עוד דקדקת על דבריו בחלה מ"ם אלא פירש הרמב"ם ז"ל (בפ"ז מהלכ' נחלות) אינו הוא הבורה ברורה וכו' הנה בבר פירשה הרמב"ם ז"ל כמו שפירשוה מז"ל בבמה מקומות בחלות הי הרבי הבכורה בין בדיני ממונות בין בד"ב בבני עדים בשרים בדרישה וחקירה אל בעד אחד בבר לבגלות ואע"פ שהקלו חכמים בדרישה וחקירה בדיני ממונות משום נשילה דלא בבני לוין מ"מ בני עדים בשרים בעיקר ולא"כ הרמב"ם ז"ל (בפ"ם מהל' עדות) וז"ל אין מוחכין דין מן הדינין ע"פ עד אחד לא דיני נפשות ולא ד"מ שנאמר לא יקום עד אחד וכו' הרי הרמב"ם ז"ל סתם ואמר שעד

אחד אינו קם אלא לבגלות מפי הבשועה אבל לבוגלת ממון לא לבריך בחלה על פיו אינו נאמן מן הבורה ואע"פ שבאמרתו רבן לפנין שנחלת ובנדון שלפנינו בבר באר הרמב"ם ז"ל (פ"ז מהל' נחלות) בשיבות שלרך שני עדים בשרים לבוריך לנחלה ולא שני בעד אחד וז"ל מי שמתה בחיים שאין לבם סוף ובלו עדים שמתה בחיים אחר אחרו אחרים שאין מסיחין את אשתו על פיסם לבחלה הרי הירבין טולין על פיסם וכן אם בלו עדים בראשונו שנפל לגוב אריות ומתרים וכו' וכל אלו הדברים ובוגלת בהם אם אחר אחרו אח"כ יורדין לנחלה בעדות זו אע"פ שאין מסיחין את אשתו שאני אומר שלא בחמיתו בדברים אלו אלא מפני אחור הרם אבל לפנין אם הפיחו העדים בדברים שחקקון לאיסה ובשרוו שבלו לאחן הדברים ואחר אחרו אח"כ ונמצא שמת הרי הילו נוחלין על פיסם וכו' הרי פירש כאן הרמב"ם ז"ל שעל פי שני עדים בשרים יורדין לנחלה ויורשין ולא שני בעד אחד ואם בדברי זה שמשיב לאה לא שני בעד אחד שבוא נאמן מן הבורה לדבריו דבא עשוי לבגלות בוא- גם מה שבבינו רחיה ממש"כ הרמב"ם ז"ל (בטוף הלכות גרושין) אל יקבה בעיניך וכו' ובן בפרק י"ב בא עד אחד והעיד וכו' ודקדק מלשונות הרב ז"ל שפעם מאמרתו מדברי הורה אמרתו שפעם בזה שבבר הוכחה לאמלה מבגמרא ומדברי הרמב"ם ז"ל ובבר בשלו ומהו בגמרא (בריש פרק בהם' דבבו) לבעמיד שבד אחד יסיה אאבן מן הבורה בעדות אשה ולא אלא אל אבני חיל ידיסם ואפילו מבגרא ומבקנא דבקלא ופרנא דבבן בקלו בחחלתה מחוך שבחתירו עליה בשופה ראיסי דייק' ומינסב' וסקשו ולא לבחמיר ולא לבקל ותירלו מפוס פיטונא אקיל בם ריבן ולולי זה בעמם לא היו מקילין בעד אחד ויל קרי בי דב הוא עוד אמרת כי מה שדקדק בעמיב בזה אלבן הרמב"ם ז"ל (בטוף הלכות גרושין) אל יקבה בעיניך וכו' ולא אחר אחד אחר אחר אחרים שבאמרתו חז"ל בעדות אשה ואמר אלא הקפידה תורה וכו' אל"כ נראה שעד אחד מן הבורה הוא נאמן אמרת שזה לאינו דקדוק כי מה שלא הזכיר עד אחד לא דוקא והזכיר האחרים והוא הדין לעד אחד דבלבו בחלה מחמת מחתיבו ומש"כ שלא הקפידה תורה הוא אחיות עשה לאה בחקנו חכמים נראה לבאורה שבאו בעד הבורה בחקנו כי הבורה הבריבה שבעים עדים בשרים בכל דבר שבעדות וסם בראיתו מה שבשלא הבורה ולזה אחד כי אחר שהוא דבר עבוי לבגלות וגם הבית דייקא אין הקפידה לבורה בחקנה זו ויוכלו חז"ל לחקנה כי הוא רחוק שיאמר' שקר וכבר שמר הרמב"ם ז"ל שלא ישמו בדבריו ואמר בבוף שאמר הבוא זה לשון בגון זה שבעיד בו שמת פלוני לא הקפיד' תורה אליו בדבר רחוק הוא שיעיד בו שמת שקר ולשיק' הקלו חכמים בדבר זה והאתיבו בו עד ח' וכו' הדי שלא יבאתו בנות ישראל ענוגות' עוד אמר שהבית לאיה מקרוב בהדם הקבית אליו אין מלה בדשתו לומר שבשלחים היולאים לבודיע מתי קדשו ב"ד לא בהדם שהוא חקנת חכמים משעת קלקל הכותים שהוא נאמן מפני שעד ח' מאתן מן הבורה ולדבריו לאה הין ב"ד מקדשין לא בהדם אלא בעד ע"פ מד אחד אחר שהוא דבר עבוי להגלות הבית דר' יוסף אבל הטעם אינו אלא שהוא נאמן מדבבן דלא בבית אינים דמשקר במידי דלית ליה הבלה מיניה דלא תרבי נפשיה לבחזיק מלתו בטחי לא במין • עוד אמר שהבית לאיה מלבון הר"ם ז"ל (פ"ד מהל' יבום) וז"ל אפילו עבד לא שפחה לא קטן שהוא מביר ונכון נאמנין לומר זהו פלוני אחי פלוני וכו' וכן בשאר עדיות של תורה בין בעדות ממון בין לאסור בזה דבר העשוי לבגלות הוא ואמבר לידע לאחתה הדבר אלא מפיהם בשנאמרו בהלכו' גרושין ע"כ. ומאמת עליו שבדי הר"ם ז"ל לא הזכיר עד אחד אלא שהוא עבד וקטן ואמר בבן נאמנין וכל בבן מעד אחד וכל זה מדבבן ולא מן הבורה כי אם בנאמנין ובמקום שבחב בפירוש- עוד אמרת על מקבלי עדות זה פירוש דבר אלא מל כמעשה אלא מל מפי בתים פירוש ידע בודאי שבי' מה ואפילו קרלו בקול גדול ולא שמעו אינבה לאיה כי היה נבחת מן היה ולכן נראה לך מדבבן אמתה לפי דברי הר"ם ז"ל בלין יורדין פירשין לנחלה בעדות זה כלל עד שיהיו שם שני עדים בשרים שיעידו שמתה אבל אחד אחרו

ונקבה ממני לאייפיבך ולהודיעך הדבר פשוט :

תשובה נראה לי ברור שבדין הוא כמו שאמרת שאין עד אחד נאמן בעדות אשה מן הבורה אע"פ שהוא דבר העשוי לבגלות אלא מדבבן ומשום דאיכא דייקא ומתוך שאמר שהאמינו עלי' בשופה כמו שמשמע בגמרא (בריש פ' האשה רבה) בבאר וכמ"ש אחה ולא כיבה לדיוקיה לבהוא בעמלה (בריש פ' האשה רבה) בבאר וכמ"ש אחה ולא מבינן לפי אמתן אין מאמינו מן הבורה בעמלה אע"פ שהוא דבר העשוי לבגלות אין עד אחד נאמן מן הבורה אלא מדבריהם וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפירוש (פיה מהלכות עדות) וז"ל בשני מקומות בתמיה הבורה עד אחד בשופה אלא הנשחה מי שהרי' ובעגלה עדופה אלא חפרף כמו שבארנו במקומם וכן מדבריהם בעדות אשה שיעיד לה שמת בעלה וכו' הרי שבאר הרב ז"ל שאפילו בעדות מיחה שהוא דבר העשוי לבגלות אינו נאמן מן הבורה אלא מדבריהם ולא כמו שבאין המורה אל הבשיב שהוא :

עוד דקדקת על דבריו בחלה מ"ם אלא פירש הרמב"ם ז"ל (בפ"ז מהלכ' נחלות) אינו הוא הבורה ברורה וכו' הנה בבר פירשה הרמב"ם ז"ל כמו שפירשוה מז"ל בבמה מקומות בחלות הי הרבי הבכורה בין בדיני ממונות בין בד"ב בבני עדים בשרים בדרישה וחקירה אל בעד אחד בבר לבגלות ואע"פ שהקלו חכמים בדרישה וחקירה בדיני ממונות משום נשילה דלא בבני לוין מ"מ בני עדים בשרים בעיקר ולא"כ הרמב"ם ז"ל (בפ"ם מהל' עדות) וז"ל אין מוחכין דין מן הדינין ע"פ עד אחד לא דיני נפשות ולא ד"מ שנאמר לא יקום עד אחד וכו' הרי הרמב"ם ז"ל סתם ואמר שעד

אל אע"פ ה"מ ס' ופ"ד ס"ל :

הודפס מאתר אוצר החכמה

משכחת לה בנשים בעד מיתה, דאשה נמי מהימנא, אלא ודאי דאשה איכא נאמנת מן התורה בעד מיתה, אבל ע"א כשר נאמן מן התורה ע"ש, ומיהו גם לפ"ז תיקשי מהא דאמרי' שם שכל מודים בעד א' בעד סוטה וזה ודאי מן התורה אפי' מפי נשים, וכבר נתקשה בזה הגאון המחבר בספרו שם, אלא דכבר הקשה דבר זה במשנה למלך בש' פרשת דרכים בדרך מלוחיך סי' ק"ל, בהא דתנן איכו נוהג בנשים דמשכחת בעד מיתה, ומתרץ לה דכיון דאשה איכה ראויה להעיד בעלמא הע"ג דלהך מלתא נאמנת להעיד איכה חייבת בשבועת העדות ע"ש, וכעין זה מלאתי כתב אח"ז בתי"ט פ"ב דהוריות דאיפלגי ת"ק ור' עקיבא בנשיא אם חייב קרבן שבועת העדות, דת"ק ס"ל דחייב ור' עקיבא ס"ל דפטור, וכתב שם הא דת"ק מחייב בנשיא סיינו בעדות נפשות, דהא מלך איכו מעיד, ור' עקיבא ס"ל דפטור דכיון דאיכו ראוי להעיד בעלמא אע"ג דבדיני נפשות מעיד איכו עד להתחייב עליה קרבן שבועה ע"ש:

מידן אכתי תיקשי כיון דהתם קיי"ל דנשיא חייב שבועה וכמ"ש הרמב"ם פ"י משגגות המלך וכהן משיח מביאים קרבן על שבועת העדות וע"כ מיירי בדיני נפשות, דבדיני ממונות אין המלך מעיד וכדאי' ר"פ שבועת העדות דאיכו נוהג אלא בראוי להעיד, ואמר רב כפא למטומי מלך, וע"כ ל"ל דמיירי בדיני נפשות, ומבואר דאע"ג דאיכו עד בכל מילי מ"מ להאי מלתא דראוי להעיד חייב קרבן א"כ אשה נמי בעדות מיתה דראוי' להעיד אמאי לא מהייבה קרבן, ובס' הום' יה"כ להרב מוס"ס הביב ר"פ יה"כ כתב על דברי תי"ט הנז' וז"ל וזה לא אפשר מכמה אנפי, חדא דמרן בכ"מ פ"ג מהל' מלכים כתב דמלך איכו מעיד אפי' בעדות נפשות, והביא ראיה לדבריו ע"ש שכתב והו דאפי' תימא דמלך חייב בדיני נפשות מ"מ לא מתרגא קושיא בהכי, משום דבשבועות איכו אלא בעדות ממון, כמ"ש הרמב"ם פ"ט מהל' שבועת העדות, ומאד אני תמה על תי"ט איך נעלם ממנו דין זה, דזה לא אמרה אדם מעולם לחייב קרבן שבועת העדות בעדות נפשות דאיכה אלא בעדות ממון ע"ש:

וליישב דברי תי"ט דודאי בעדות נפשות לאודיה ליכא דין שבועת העדות דאיכו אלא בעדות ממון, מיהו משכחת לה בעדות נפשות שיש בו דין ממון כגון שיש לבעל עדים בזיהה אשתו ובא להפסידה לתובעה דכה"ג המלך חייב קרבן שבועה, כיון דתובע עדות ממון כיון דמחויב להעיד מחמת נפשות שבו, שאין חכמה ואין תבונה נגד ד' ולריך להעיד, וממילא מחויב קרבן שבועה על תביעת התובע בממון שבו, וכיולא בזה מובא עדות נפשות שיש בו דין ממון, ומה שהקשה מוהר"ם חביב מדברי הכסף משנה דמלך איכו מעיד אפי' בעדות נפשות וע"ש ראייתו ואיכו מוכרח, ובהום' סנהדרין ר"פ כה"ג כתבו להדיא דאפי' כ"ג ומלך חייבים להעיד לאפרושי מאיסורא, ומדברי הרמב"ם אין הכרח דפליג בזה על דברי תוס', כמ"ש המשנה למלך פ"א ממדות ע"ש, ומ"מ קשיא הך דאיכו נוהג בנשים, דהא אע"ג דבעלמא איכה עד, דהא מלך נמי בעלמא איכו עד, ולמאי דאזי מסהיד וחייב קרבן שבועה וכמ"ש, ולכן נראה דאע"ג דאשה ועבד כשרים לעדות מיתה איכו בחורת עדות דאין עדות לפסולים, אלא שראו חכמים להאמין בחורה אומדנא ודיעה, וכמו שאמרו בש"ס בפסולי עדות הלך אחר רוב דיעות, ומש"ה עד כשר אומר מת ונשים רבות אומרות לא מת הרי זה כמחלה על מחלה, ועיין ש"ע אה"ע סי' י"ז ובח"מ וב"ש שם, ומבואר דאפי' במקום שנאמנים אשה וקרוב ופסול וכשר החילוק ביניהם דבפסולי עדות הלך רוב דיעות, ומשום דכשר לאו בני עדות ניכו אלא אומדנא ודיעה שראו חז"ל להאמין, ומש"ה הלך אחר רוב דיעות, ועד כשר שהיא בגדר עדות ממש הרי הוא נגד מאה פסולים כמחלה על מחלה, וכיון דפסולים איכו בגדר עדות אלא בחורת אומדנא ודיעה, מש"ה לאו בר קרבן בשבועת העדות איתי', וכדאיתא בירושלמי, והוא עד לאפוקי אומר הרי אתה מקובל עליכו כשנים ומשום דאיכו עד והוכא בר"ן ר"פ שבועת העדות, וכיון דאיכו בחורת עדות דפסולים לאו בני עדות ניכו אלא בחורת אומדנא ודיעה, כיון דקיבא לה ונסתרה בסוסה לו בעד מיתה משום דייקא ומנסבא ומתוך

תומר כו' רלו חכמים להאמין בתורת אומדנא היעה, וכיון דלאינו בגדר עד אע"ג דמהני ומועיל בדבריו אינו בשבועת העדות, וכמו בסרי אם מקובל עליו בשנים, אבל עד כשר דהוא בחורת עד אלא היכא דאינו נאמן ולא מהני עדותו לממון אינו בשבועת העדות, והיכא דנאמן הוא עכ"פ מדרבנן הו"ל בחורת עד ומחייב קרבן שבועה, וכמ"ש חוס' פ' שבועת העדות, דאפי' לרב פפא דס"ל משחק בקובי' מחזי חזי מדאורייתא אפ"ה ס"ל דהיכא דנאמן מדרבנן דאזיל נמי בחר דרבנן לחומרא, ומש"ה ס"ל בעד מיחה דמחייב אע"ג דלא חזי אלא מדרבנן ע"ש, וא"כ היינו דוקא עד כשר הוא בגדר עד אבל פסולי עדות אפי' מדרבנן אינו בגדר עד, ומש"ה בפסולי עדות הלך אחר רוב דיעות ובעד כשר נגד מאה פסולים כמאלה על מאלה, ומש"ה אינו בשבועת העדות אלא בראויין להעיד וכמ"ש ודוה:

פרק ב

מיהו נראה נעל"ד בשיטת הסוברין דע"א במיפה אינו אלא מדרבנן, דאי משום מלתא דעבידי לגלויי נראה כיון דדבר שבערוה יליפינן דבר דבר מממון, וגבי ממון לא מהימן ע"א אפי' במלתא דעבידי לגלויי, וכמו שסוכים הריב"ש בסי' קנ"ה ובסי' קפ"א, וכן פסק הרמ"א בח"מ סי' ל' דבממון לא מהימן ע"א במלתא דעבידי לגלויי ע"ש, א"כ פ"ה בדבר שבערוה לא מהימן במלתא דעבידי לגלויי, ולפ"ז אפשר לומר במ"ש הב"ש סי' קנ"ח בזמן הזה חרם ר"ג שלא ישא איש על אשתו, דאין ע"א נאמן שמתה אשתו דהוי דבר שמוחזק באיסור ואין ע"א נאמן שמתה אשתו ע"ש, ולפמ"ש י"ל דע"א נאמן בזה ומשום מלתא דעבידי לגלויי ונאמן ע"א מן התורה אפי' היכא דאתחזק, דזה לא הוי דבר שבערוה, והא דאין ע"א נאמן לומר מת יבמי שתנשא לשוק שם בסי' קנ"ח, התם נמי דבר שבערוה מיקרי וכמ"ש המרדכי ע"ש, וכתוס' פ' האשה שלוש דף קי"ח שאין האחין יורדין לנחלה על פיו וז"ל, והא דאמרינן בפ' המפקיד דף ל"ח בשמעו בו שמת כ"ע לא פליגי דמורידין קרוב לנכסי שבוי, מלי לאוקמי בשמעו בו בשני עדים, דאי בע"א מיירי הא אשה דהכא כע"א דמיא ואפ"ה אין האחין יורדין לנחלה על פי', וא"ת מ"מ תיקשי אדמסיק התם כי פליגי בשלא שמעו בו שמת פי' בשני עדים אלא בע"א. דאי לא שמעו כלל פשיטא דאין מורידין. וי"ל דהכא מיירי לירד ולמכור. והתם מיירי לאכול כדמשמע התם עכ"ל:

וראיתי במוהרח"ש שהקשה בהא דפריך התם מהא דתניא והיו בניכם יתומים ונשותיכם אלמנות כו'. בניכם דומיא דנשותיכם כו' ע"ש פ' המפקיד דף ל"ח. וכיון דמיירי בע"א הרי הותרו הנשים עפ"י ע"א. וע"ש שכתב שכבר הקשה קושיא זו מוהריב"ל והניח בקושיא ע"ש ולפי שיע' חו' דע"א בעדות אשה אינו אלא מדרבנן ומדאורייתא אין ע"א נאמן א"כ שפיר מידרש קרא בניכם דומיא דנשותיכם דאין להם היתר עפ"י ע"א. וכתוס' פ' האשה שלוש שם בהא דתנן האשה שהלכה היא ובעלה למדה"י ואמרה מת בעלי תנשא ותטול כתובתה ולרתה אסורה. היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה. וכתבו תוס' עלה וז"ל. מספקא לר"י אי דוקא בתרומה דרבנן אי נמי בתרומה דאורייתא דאוקמה אחזקה דדייקא ומנסבא ועל לרתה אין להאמינה ואוקמה אחזקה א"א מידי דהוי אשני שבילין. מיהו איכא הכא חדא דעביד איסורא ממ"נ ובכה"ג לא יליפינן מסוטה כדמוכח ריש נדה עכ"ל. ומדברי הרמב"ם פ"ע מהל' תרומות שסתם משמע דאוכלת גם בתרומה דאורייתא. ואיכא למידק בזה דהא בירושלמי שם מקשה על עצמה לא תהא נאמנת. ומסיק מתוך שהיא יודעת שלא עבו דבריה רושם אגל חברתה אף היא אומרת אמת. והקשו שם בירושלמי מעתה אפי' על לרתה תהא נאמנת. ותירצו א"כ חזרה לקלקולה הראשון הסודה היא לקלקל עצמה כדי לקלקל חברתה. ועיין בדברי הרב המגיד פי"ב מהל' גירושין הובא שם. וא"כ השתא דאינה נאמנת על חברתה ויודעת שלא יעשו דבריה רושם ואומרת מת בעלי א"כ ודאי האמת אומרת. כיון שלרתה לא תנשא. וא"כ אמאי תאכל בתרומה כיון שודאי אמת שמת בעלה ואיכא למימר שמקלקלה

דמסהיד סהדא לא מסהיד דיינא משמע מפירושו ז"ל דדוקא בעדות ע"פ היא זו ולא בקיום השטר אבל אם היה השטר מקוייס שוב אינו צריך קיום והרמב"ם כתבה ע"פ דרכו של הרי"ף א"כ הרי גילה דעתו כאן הרמב"ם שאין קיום ב"ד צריך קיום לפי שהוא בשיטת הרי"ף רבו אמרה ומ"מ כתב דלענין מעשה כיון שר"ם והרמב"ן והרשב"א ז"ל סוברים דמעשה ב"ד צריך קיום הכי נקטינן לענין ממון להקל על הנתבע וכל היכא דאיכא פלוגתא דרבוותא נקטינן הכי להקל על הנתבע כמו שכתבו המפרשים בפ"ק דע"ז וכ"כ הרמב"ן והר"ן בפ' אלו טרפות עכ"ל:

ז אע"פ שמצטרפין העדות בדיני ממונות וכו'. בגא קמא פרק מרובה (דף ע'.) ובבא בתרא פ' חזקת (דף נ"ו:) אמרי דרבנן דרשי יקום דבר ולא תני דבר למעוטי שנים אומרים שערה אחת בגבה ואחת בכריסה ומפרש רבינו גבה וכריסה לד ימין ולד שמאל ואמרינן נמי התם דאחד אומר אחת בגבה ואחד אומר אחת בכריסה הוי תני דבר וחצי עדות וה"ה לאחד מעיד שאכלה שנה אחת ואחד מעיד שאכלה שנה שניה ואחד מעיד שאכלה שנה ג' אבל היו שנים מעידים על שנה אחת ושנים על שנה שניה ושנים על שנה ג' משנה שלימה היא בפ' חזקת הבתים דמצטרפין וא"א מ"ש משנים אומרים אחת בגבה ושנים אומרים אחת בכריסה ותירץ הרי"ף משום דגבי שלש שנים מנו דמהני קהדותייהו לענין פירות שאכל בשנה ראשונה שחייב לשלם אם לא ימצא עדים יומר מהני להיכא דמצא עדים יומר והוא מוקה והתוס' מילא דגבי ג' שנים ראו כל מה שהיו יכולים לראות בראותה שנה. ומכל מקום מה שכתב רבינו אבל אם העידה האחת שראתה שתי שערות בצד ימין והעידה שניה וכו' קשיא למאי נפקא מינה דמצטרפין הא כל כח מהן מעידים על דבר שלם ומה הם צריכים לכח השניה דאין לומר דלא סגי בשתי שערות בגבה או בכריסה עד שיהיו שתי שערות בשני המקומות. ולכן אני אומר שהנסתא האמיתית בדברי רבינו היא כמו שמצאתי בספר ישן וז"ל אבל אם העיד האחד שראה שתי שערות בצד ימין והעד השני שראה שתי שערות בצד שמאל מצטרפין וכן כל כיוצא בזה עכ"ל כך היא נוסחת דפוס ווינציאה. ועכ"ז צריך עיון מנא לן דמצטרפין הא הוא לה עדות מיוחדת ומהי דלדיני ממונות כשר לדיני נפשות פסול כדאיתא פרק קמא דמכות ונתבאר בראש פרק זה ודין זה דשתי שערות בדיני נפשות שייך דהיינו לענין עונשין ולענין גיטין וקדושין א"כ אמאי מצטרפין. וג"ל דע"מ לענין אי משגיח ליה כגדול לענין מקח וממכר

מכל בית דין ויצטרפו אבל העד עם הדיין שהעידו שני העדים בפניו אין מצטרפין: **ז** אע"פ שמצטרפין העדות בדיני ממונות צריך שיעיד כל אחד משניהם בכל דבר כמו שביארנו. אבל אם העיד עד אחד במקצת דבר והעיד השני במקצתו אין מקיימין הדבר מעדות שניהם. שנאמר על פי שנים עדים יקום דבר. כיצד זה אומר פלוני אכל שדה זו שנה פלונית [ה]וזה העיד שאכלה שנה שניה וזה העיד שאכלה שנה שלישית. אין מצטרפין עדות שלשתן ואומרים הרי אכלה שלש שנים שכל אחד ואחד העיד במקצת הדבר. וכן אם העיד זה אני ראיתי שערה אחת בצד ימינו של זה וזה אומר אני ראיתי שערה אחת בצד שמאלו של זה באותו היום. אין מצטרפין דברי שניהם כדי שנאמר הרי העידו שניהם שהיה זה גדול ביום פלוני לפי שכל אחד מהם לא העיד אלא במקצת הסימנין. אפילו העידו שנים בשערה אחת והעידו שנים בשערה אחרת שהרי כל כת מהם העידה על חצי דבר ואין זו עדות. אבל אם העידה האחת שראתה שתי שערות בצד ימין והעידה השניה שראתה שתי שערות בצד שמאל מצטרפין וכן כל כיוצא בו:

פ"ה א אין חותכין דין מן הדינים וכו'. אימתא בספרי מבואר מן הכתוב לכל עון ולכל חטאת אינו קם אבל קם לשבועה וכפ' שבועת הדיינין מייתינן לה וכבמה דוכתי: **ב בשני** מקומות האמינה תורה וכו'. בקונטרס דכתיב ועד אין בה ובעגלה ערופה דכתיב לא נודע מי הכהו: ומדבריהם בעדות אשה וכו'. בכתובות ובכמה דוכתי משום דאתתא דייקא ומינסבא:

ג על פי שנים וכו'. בפ"ק דסנהדרין ומנין שאפי' מאה ת"ל עדים:

כין

פרק חמישי

א אין חותכין דין מן הדינין על פי עד [א]אחד לא דיני ממונות ולא דיני נפשות. שנאמר לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת ומפי השמועה למדנו שקם הוא לשבועה כמו שביארנו בהלכות טוען: **ב** בשני מקומות האמינה תורה עד אחד. בסוטה שלא תשתה מי מרים ובעגלה ערופה שלא תערף כמו שביארנו. וכן מדבריהן בעדות אשה שיעיד לה שמת בעלה: **ג** וכל מקום שעד אחד מועיל אשה ופסול כמו כן מעידים. חוץ מעד אחד של שבועה שאין מחייבין שבועה אלא בעדות כשר הראוי להצטרף עם אחר ויתחייב זה הנשבע ממון על פיו. [ב]על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים לעשות שלשה כשנים מה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול בטל

א סמ"ג לאוין רי"ג: ב טוש"מ סי' ל"ז סמ"ג סס:

העדות

מו לענין אם עדותו עדות אבל לענין דיני נפשות ישתי שערות עצמם שבלא אחד שראה חבירו והכי מוכח לשון רבינו דבדיני ממונות עסיק שתחלת דבריו אע"פ שמצטרפין העדים בדיני ממונות ומלת רבינו כן מכיון דקי"ל דעדותן מצטרפין אע"ג דאמאי דמסהיד הא לא מסהיד הא כמו שנתבאר:

פ"ה א אין חותכין דין מן הדינין וכו'. פשוט בהרבה מקומות בגמרא מהם שבועות פרק שבועות הדיינין לא יקום עד אחד באיש (*אין לי אלא בדיני נפשות בדיני ממונות מנין ת"ל לכל חטאת):

ב בשני מקומות האמינה תורה עד אחד בסוטה וכו'. משנה פ' מי שקנא לה (דף ל"ח.) אמר עד אחד אני ראיתיה שנטמאת לא היתה שותה: ובעגלה ערופה וכו'. פרק במה דברים (דף מ"ז.) עד אומר ראיתי את ההורג ועד אומר לא ראית היו עורפין ואמרינן בגמ' דאי לא הוה מכחיש ליה הוה מהימן ומייתי לה מקרא:

וכן מדבריהם בעדות אשה וכו'. יבמות פרק האשה שלוש (דף קי"ז:) משנה עד אחד אומר מת ונשאת ובא אחר ואמר לא מת הרי זו לא תצא ופירש בגמ' הה"ק עד אומר מת והתירוה לינשא ובא אחר ואמר לא מת לא תצא מהימרה הראשון אלמא דע"פ עד אחד מתירין אותה ובהדיא תנן בסוף שהוחזקו להיות משיאין ע"פ עד אחד:

ג ומ"ש וכל מקום שעד אחד מועיל אשה ופסול כמו כן מעידים. בסוף יבמות (דף קכ"ב) תנן שהוחזקו להיות משיאים ע"פ ע"א ע"פ עבד או ע"פ שפחה ובפרק במה דברים דסוטה (דף מ"ז.) תנן אשה אומרת ראיתי את ההורג ואשה אומרת לא ראיתי היו עורפין והא אוקמוה דאילו לא הוות מכחשא לה לא היו עורפין: חוץ מעד אחד של שבועה וכו'. איני יודע מהיכן הוציא רבינו דין זה אם לא מדאמרינן לכל עון ולכל חטאת אינו קם אבל קם הוא לשבועה משמע דבראי לעדות עון וחטאת בלירוף אחר עסקינן: ע"פ שנים עדים וכו' עד או בשחשב חפץ מידו. משנה פ"ק דמכות (דף ה':) קרובה ללשון רבינו:

ומ"ש

*(דרשה זו לא מצאתי לא בפ' שבועת הדיינין ולא בכתובות פרק הכותב ויגעתי ומצאתי אותה בספרי והדרשה דמייתי בפ' שבועת הדיינין (דף מ') זה לשונה לא יקום עד אחד וכו' לכל חטאת הוא דאינו קם אבל קם הוא לשבועה וכן הוכחה ג"כ בכתובות (דף פ"ז:) והם הם דברי רבינו):

משנה למלך

פ"ה א אין חותכין דין מן הדינים כו'. (א"ה עיין בדרשות הרב המחבר בדרך מצותיך דף ס"ו ע"ג):

נמצא

ז אבל אם העידה האחת שראתה וכו'. ודאי דטעות קופר הוא כדכתב הרב"מ דכיון דאיכא כת אחת שאומרת שנים בגבה למה לי שיצטרך לכת השנייה דשנייה בכריסה דאין סברא לומר דבעינן תרוייהו א"כ אמאי מצטרפין הלא תני דבר הוא א"ו הגירסא הנכונה היא אם העיד הראשון וכו' והוא דינא דגמ' בהדיא פרק זה בורר (דף ל':) אמרו שם וכן שנכנס והקשו שם אילימא אחד אומר אחת בגבה ואחד אומר אחת בכריסה האי תני דבר וחצי עדות הוא אלא אחד אומר שתים בגבה ואחד אומר שתים בכריסה וא"כ יש לתמוה על הרב כסף משנה שכתב רבינו למדו מכיון דקי"ל דעדותן מצטרפין וכו' דלא היה צריך לכך דבהדיא אמרו כן בגמ':

עדות

לחם משנה

ואם אמר זה אלא כתב עדותו וכו' לאו היינו דינא דגמרא אלא רבינו אומר כן מסברתו דסתם קנין לכתיבה עומד ומאי דקאמר מצטרפין דהוי להיות מלוה על פה היינו דינא דגמרא:

מגדל עוז

אבל אם העיד כו' עד כאו"א העיד במקצת הדבר. פ"ב דכתובות: וכן אם העיד זה אני ראיתי עד סוף הפרק. בסנהדרין פרק בורר ובמתא פ' חזקת הבתים (דף ל"ב):

פ"ה א ב אין חותכין דין וכו' עד כמו שביארנו במקומו. בספרי פרשת שופטים והביאור פרק י"א דהלכות שבועות ופ"א דהלכות טוען וטוען: **ב ג** וכן מדבריהם בעדות אשה כו' עד על פיהם ממון. פ' ב' דכתובות: **ג ד** על פי שנים עדים עד כשתמלא חפץ מידו. פ"ק דסנהדרין (דף ה'.):

ומילד

בפסחים גבי טוביה וזיגוד דנגדיה רבה לזיגוד שהעיד על טוביה פירוש משום לאו דלא יקום מ"מ מלקות זה מדרבנן דמדאוריתא אין מלקות אלא בזמן שהסנהדרין נוהגין

דילפינן

ז [ה] ואע"ג דאמרינן במרובה חמשה בקר ואפילו חמשה חצאי בקר לא דמי ע"ש בתוספות: **א** [א] בספרי תניא לא יקום עד אחד באיש אין לי אלא בדיני ממונות בדיני נפשות מניין ת"ל לכל חטאת בקרבנות מניין ת"ל לכל עון למכות מניין ת"ל בכל חטא לכל ולכל בכל להעלות לכהונה ולהוריד מן הכהונה וכו' ר' יוסי אומר לעון אינו קם אבל קם הוא לשבועה מכאן למדנו שעד אחד שיודע בחבירו עון דבר שאינו ראוי להשביע לא יעיד עליו ואם העיד לוקה משום דאפיק שום ביש עליה כדאמרינן

הודפס מאתר אוצר החכמה